

ଶ୍ରୀକୃତ୍ତବ୍ୟାଗ ମୁଦ୍ରା ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ

ପ୍ରକାଶନମୂଲ୍ୟ ୫୦ (୧. ଅ. ପୃଷ୍ଠା ୧୦୦)

ดึงออกจากไทย

ส่งไม่ถึงอเมริกา*

นมัสการ ท่านพระเจ้าที่เคารพนับถือ ท่านสหธรรมิกทุกท่าน และขออำนวยพรท่านประธานสภายุวพุทธอิกลมามแห่งชาติ ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ และท่านสาธารณหงษ์หลาย

หัวข้อการบรรยายในอันดับต่อไปนี้ซึ่งกำหนดให้อาتمภาพ พุดนั้น เป็นหัวข้อที่กว้างใหญ่มาก และเกิดความรู้สึกว่าคงจะพูดไม่ ไหว ที่ว่าอย่างนี้มีความหมายว่า ในเวลาสั้น ๆ นั้นไม่อาจจะพูดให้ ชัดเจนได้

เรื่องพระพุทธศาสนา ที่จะช่วยแก้ปัญหาของสังคมไทย ตลอดจนกระตุ้นป้องกันนั้น แม้จะไม่ต้องพูดไปถึงวิธีแก้หรือ ป้องกัน เอาเฉพาะตัวปัญหาของสังคมไทยก็เป็นเรื่องใหญ่อยู่แล้ว ปัจจุบันนี้เราประภากันมากเหลือเกิน ในเรื่องปัญหาสังคมไทย ผู้บริหารและนักวิชาการต่างก็หันมาให้ความสนใจในเรื่องนี้กันมาก ถ้าจะมาจากระในเรื่องปัญหาของสังคม ก็จะต้องใช้เวลาอย่างมาก อาتمภาพจะพูดถึงตัวอย่างลักษณะเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจจะช่วยสะท้อนภาพ ของปัญหาสังคมไทยนี้ได้

* ซึ่งเดิม “พระพุทธศาสนาจะช่วยป้องกัน และแก้ไขปัญหาสังคมไทยได้อย่างไร” บรรยายใน การสัมมนา “พระพุทธศาสนาับความมั่นคงของชาติ” จัดโดยสภายุวพุทธอิกลมามแห่งชาติ ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สะท้อนภาพปัญหาสังคมไทย

เมื่อสักครึ่งเดือนมานี้ อาتمภาพได้พับกับพระเคราะห์่านหนึ่ง ท่านได้เล่าให้ฟังว่า คนรู้จักกับท่านคนหนึ่ง ได้เดินทางไปต่างจังหวัด โดยรถโดยสาร ขณะที่รถวิ่งอยู่นั้น คนขับก็ขับด้วยความเร็วอย่างมาก ฝ่ายพวกรถนั้นก็มีความคึกคักนอง ก็ยุคคนขับให้ยิ่งขับเร็วยิ่งขึ้น ส่งเสียงเชียร์เป็นการใหญ่ เวลารถหลีกกันก็ให้หลีกกันเฉียด ๆ จนเสียงดังเพี้ยง แล้วก็หัวเราะชอบใจเสากัน แต่เขาก็จะรู้สึกว่า ยังตื้นเต้นหรือแสดงความสามารถของคนขับไม่เพียงพอ จึงเอา ผลลัมมาผลหนึ่งผูกเชือกเข้าแล้วห้อยลงไปข้างรถเวลารถหลีกกันนั้น นอกจากจะให้เจียกันเสียงเพี้ยงแล้ว ก็ให้ผลลัมนั้นแตกด้วย เพื่อ แสดงว่าคนขับมีความสามารถอย่างเยี่ยม พอดลัมแตก พวกรถนั้น ในรถก็สนุกสนานเสากันอย่างมาก ท่านที่โดยสารไปนั้นเห็นว่าไม่ สามารถจะร่วมเดินทางไปกับคนเหล่านี้ได้ พอกลับสถานที่ที่พ่อจะลง ได้ในระหว่างทาง ท่านก็เลยขอลงไปก่อน โดยไม่สามารถจะไปถึงจุดหมายปลายทางด้วยรถคันนั้นได้ นี้ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาสังคมไทยได้ไม่น้อย

เรื่องที่พระเคราะห์่านเล่าให้อาتمภาพฟังนั้น ใจของอาتمภาพไม่ค่อยยอมเชื่อ แม้กระทั้งบันทึกยังไม่ยอมเชื่อว่ามันจะเป็นไปได้ถึงอย่างนั้น แต่จะเชื่อหรือไม่ก็ตาม ภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันก็ ใกล้เคียงกับที่ได้เล่ามาไม่มาก และท่านที่นั่งอยู่ที่นี่คงจะเห็นด้วย ปัจจุบันอุปทิวเทศในเมืองไทยนี้มีมากมายเหลือเกิน เป็นเรื่องเด่น

เลี่ยงผลกระทบทั้งว่าด้วยรัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัย แห่งชาติขึ้นมา เป็นการชี้ให้เห็นว่าปัญหารื่องความประมาท เรื่อง อุบัติเหตุจากรถ เป็นต้น โดยเฉพาะเรื่องการจราจรนี้เป็นเรื่องร้าย แรงอย่างยิ่ง

ที่นี่ ผู้ที่ได้ฟังเรื่องนี้แล้ว ต้องแรกท้อใจจะพูดต่อว่าดีเตียน คนขับรถและพนักงานรถโดยสารว่า ทำไมเขาจึงขับอย่างนั้น เป็นความประพฤติไม่ดีเมื่อกาน แต่ในการแก้ปัญหานั้น เราจะมองเพียงแค่พฤติกรรมของคนขับและพนักงานรถนั้นคงจะไม่เพียงพอ เราจะต้องสืบส่องไปอีกมากมาย เช่นอาจจะต้องคิดว่า คนที่จ้างเขามา นั้นเป็นอย่างไร บริษัทที่เป็นเจ้าของรถนั้นเป็นอย่างไร ทำไมจึงรับ คนขับที่มีความประพฤติอย่างนี้เข้ามา ทำไมจึงไม่จัดการอบรม อาจจะพูดไปถึงตำรวจว่าทำไมจึงปล่อยให้เป็นอย่างนี้ เริ่มตั้งแต่ว่าทำในจังหวะใบอนุญาตให้คนขับอย่างนี้มา หรือบางท่านอาจจะบอกว่า พระภิกขุสงฆ์ไปจ่าวัดดอยู่ที่ไหน ทำไมจึงไม่มาสั่งสอนคนเหล่านี้ หรืออาจจะตีเตียนว่าโรงเรียนให้การศึกษาอย่างไรจึงได้คนอย่างนี้มา อาจว่าไปถึงครอบครัว ทำไมพ่อแม่ไม่อบรมสั่งสอน ตลอดจนว่า รัฐบาลปกครองประเทศอย่างไร จึงไม่เรียบร้อย ก็สุดแต่จะว่ากันไป กระทั้งว่าสังคมนี้มีค่านิยมอะไร จึงเป็นการเกื้อหนุนส่งเสริมให้เกิด ปัญหาอย่างนี้ขึ้น เหตุต่าง ๆ เหล่านั้นประมวลประดังกันเข้ากันมา สู่ผลที่เกิดขึ้นอย่างนั้น ซึ่งเป็นผลครั้งเดียว แต่ว่าเหตุนั้นมีมากมาย เหลือเกิน

ว่าถึงในแห่งของพระพุทธศาสนา เราสามารถพูดถึงการแก้ปัญหาได้หลายอย่าง แต่ว่าโดยย่อแล้วก็อาจจะสรุปเป็น ๒ ด้าน คือ การแก้ปัญหาด้วยหลักธรรมด้านหนึ่ง และอีกด้านหนึ่ง คือ การแก้ปัญหาในทางสถาบัน ในแห่งหลักธรรมนั้น เราอาจพูดถึงว่า หลักธรรมในพระพุทธศาสนาข้อใดบ้างที่จะมาช่วยแก้ปัญหาของสังคมที่เป็นอย่างนี้ เช่นมีหลักการฝึกฝนระเบียบวินัยอย่างไร มีหลักเรื่องทาน เรื่องเมตตากรุณา เรื่องสังคಹัตุ เรื่องมารวा�สธรรม หลักธรรมเหล่านี้จะนำไปใช้อย่างไรในการที่จะแก้ปัญหาของสังคมซึ่งมีมากมายอย่างนี้

ในแห่งสถาบัน ก็อาจจะพูดถึงกิจกรรมต้นตั้งแต่ว่าสถาบันที่เป็นหลักของพระศาสนา ได้แก่ คณะกรรมการช่วยแก้ปัญหาสังคม ได้อย่างไร ควรจะมีบทบาทอย่างไร องค์การทำงานพระศาสนาทั้งของคณะกรรมการและของคณะกรรมการทั้งหลายจะช่วยได้อย่างไร จะดำเนินกิจการอะไรกันบ้าง ทั้งหมดนี้ก็เป็นเรื่องใหญ่ ซึ่งอย่างที่กล่าวแล้วว่าจะต้องใช้เวลาพูดกันนานเหลือเกิน ถ้าพูดในเวลาสั้น ๆ ก็จะเข้าใจไม่แจ่มชัด บางทีก็อาจเกิดความเข้าใจผิดต่อผู้พูดไปเลยก็ได้ เช่น สมมติถ้าอตามภาพพูดแต่ใจความสั้น ๆ ว่า ในการที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้ ก่อนที่จะเกิดความพร้อม จะต้องมีการปรับปรุงคณะกรรมการ ปรับปรุงกระบวนการศาสนา อะไรเหล่านี้เป็นต้น ถ้าพูดไปอย่างนี้ เมื่อเวลาที่จะซื้อขายไม่พอ ก็จะเกิดความเข้าใจผิด แล้วก็อาจจะเกิดความขัดแย้งกันไปด้วยก็ได้

เพราะฉะนั้น ในเวลาที่ลั้นนี้ อาทิตย์ภาคีจะถือเป็นอิสระจะไม่พูดตามหัวข้อที่ท่านให้พูด แต่ถึงแม้จะไม่พูดตามหัวข้อที่ตั้งให้โดยที่ว่ามองดูผิด ๆ อาจจะไม่สัมพันธ์กัน แต่โดยเนื้อแท้อาتمภาพถือว่าเรื่องที่จะพูดต่อไปนี้เป็นเรื่องสำคัญขั้นพื้นฐานของการแก้ปัญหาของสังคมไทย มีความสำคัญในขั้นถึงแก่นถึงโคนที่เดียว และจะเน้นในระดับของปัญหา ยังไม่พูดถึงสาเหตุและวิธีแก้ ความจริงนั้นตัวปัญหาที่เป็นเรื่องสำคัญมาก เราจะต้องรู้ตระหนัก มองปัญหาให้ชัด ถ้าหากว่ามองปัญหาได้ชัดแล้วการแก้ไขก็ตามมาได้ง่าย แต่ถ้าปัญหานั้นยังมองไม่ชัดแล้ว แก้ไม่ถูกจุด เมื่อมองปัญหาชัดแล้วในการแก้นั้นบางที่เราไม่จำเป็นจะต้องไปแก้ในรายละเอียดที่มากมาย ซึ่งอาจจะแก้กันไม่ไหว เราจะต้องจับจุดสำคัญให้ได้ เมื่อจับจุดสำคัญได้สักเรื่องหนึ่งแล้ว พอแก้ปัญหาที่จุดนั้นได้ การแก้ปัญหาอื่น ๆ ก็ตามมาโดยง่าย ยกตัวอย่างเช่น ถ้าหากว่าความสามารถสร้างความภูมิใจความมั่นใจในสายวัฒนธรรมของชาติขึ้นมาได้ หมายถึงว่าความมั่นใจในวัฒนธรรมอย่างมีสติปัญญา ไม่ใช่มั่นใจอย่างเหลามงาย ถ้าหากสร้างอันนี้ได้แล้วการแก้ปัญหาอื่นก็ตามมาโดยง่าย บางทีมันตามกันมาเองเป็นพรวนเลยที่เดียว จะนั้นอาทิตย์ภาคีจะพูดถึงปัญหาเพียงบางอย่างในสังคมไทยที่เห็นว่าเป็นอย่างเรื่องสำคัญ

ค่านิยมตามฝรั่ง

ปัญหาอย่างหนึ่งที่ถือว่าสำคัญมากเท่าที่อาทิตย์ภาคีมองเห็น ขณะนี้ก็คือว่าสังคมไทยมีความเกี่ยวข้องกับอารยวัฒนธรรมตะวันตก

เป็นอย่างมาก อิทธิพลของสังคมตะวันตกขณะนี้ได้นำมาในสังคมไทย มีอิทธิพลมาก ลึกล้ำที่มีอิทธิพลมากต่อสังคมของเราอีก เราควรจะให้ความสนใจและพยายามมองกันให้ชัด เรื่องอิทธิพลตะวันตกนี้ ก็เรื่องที่เรารู้ ๆ กันอยู่ แต่เราเคยศึกษาให้ชัดหรือไม่ เมื่อเรามองได้ชัดแล้วเราจะสามารถวางแผนเป้าหมายให้ชัดเจนได้ เรื่องการรับอิทธิพล ตะวันตกนี้เรายอมรับได้เต็มปากว่า ปัจจุบันนี้คนไทยนิยมตามฝรั่ง ตามวัฒนธรรมตะวันตก ความนิยมฝรั่งหรือตามตะวันตกในแบบของไทยนี่ มีลักษณะเฉพาะของประเทศไทยเอง ซึ่งไม่เหมือนกันในสังคมอื่น เราอาจจะพูดถึงประเทศไทยอีกครั้งว่ามีความนิยมตามตะวันตก เมื่อกัน เช่นอย่างประเทศไทยญี่ปุ่นก็รับอิทธิพลตะวันตกเข้ามา แต่ลักษณะการตามของไทยกับของญี่ปุ่นก็ไม่เหมือนลักษณะการตามนี้เหละเป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาให้ชัด เมื่อศึกษาให้ชัดแล้ว เราอาจจะมองเห็นทางที่จะแก้ปัญหาได้

แม้ว่าไม่มีเวลาพูดกันยืดยาด อาتمภาพก็จะขยายตัวอย่างบางประการ เช่นปีใหม่นี้เอง มีหน่วยราชการสำคัญแห่งหนึ่งได้ส่งบัตรอวยพรปีใหม่มาที่อาتمภาพภาษาไทยที่อวยพรนั้นก็รับได้อ้างอิงคุณพระรัตตารักษ์อวยพรให้ ส่วนภาษาอังกฤษก็รับได้เหมือนกัน และมีความรู้สึกสะดุดแปลง ๆ ท่านบอกว่า **Merry Christmas and A Happy New Year** เอาจริงก็ไม่ว่าอะไร เพราะเป็นเรื่องของการตั้งใจปราณາดีต่อกันถ้าว่าถึงความเสียหายก็ไม่มีแต่ขอให้ลองเที่ยบดูเหมือนกับว่าอาتمภาพนี้จะเดินทางไปจังหวัดเชียงใหม่ และก็มี

ญาติโยมคนไทยบางท่านไปส่งที่สถานีรถไฟหัวลำโพง หรือว่าไปส่งที่สนามบินดอนเมือง แล้วกล่าวคำอำลาอยู่พรแก่ก่ออาتمภาพเป็นแบบญี่ปุ่นว่า ชาโยนาระ หรือพูดแบบชาวญี่ปุ่นว่า อะโลย় แล้วอาتمภาพจะรู้สึกอย่างไร มักก็เป็นคำแสดงความปราณາดีไม่เสียหาย แต่มันอาจทำให้เกิดความรู้สึกที่เปลกประหลาดอยู่บ้างแม้แต่ในประเทศไทย คำอยู่พรปีใหม่ก็มีให้เลือกดังหลายแบบ เช่น A Happy Holiday Season, Season's Greetings อะไรต่างๆ มีมากมาย แล้วแต่ฝรั่งเข้าจะเลือกว่าจะใช้แบบไหนแต่นี่มา Merry Christmas กับพระที่ในเมืองไทย เอาละนี่เป็นการแสดงความปราณາดีก็ไม่ว่าอะไรกันเป็นแต่เพียงตั้งข้อสังเกต

ตอนนี้ที่กำลังเกร็อกันมาก ก็คือเรื่องวาเลนไทน์เดย์ หรือวันวาเลนไทน์ (Valentine Day)^๙ เป็นวันแห่งความรัก วันวาเลนไทน์นี้ในประเทศไทยนิยมกันแพร่หลายในระยะลักษณะนี้ หรือ ๕ ปี นานี้เอง รู้จักกันทั่วไปในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นเรื่องเกร็อแมในวารสารทางด้านครุภัณฑ์เช่น วันวาเลนไทน์ ว่า เมื่อไรและจะต้องทำอะไร แต่ไม่รู้จักเลยว่าวันมาฟบูชา วันวิสาขบูชา คือวันอะไรและเมื่อไร อันนี้ก็เป็นเรื่องน่าสังเกตในแห่งของวัฒนธรรม มีท่านผู้หนึ่งบอกว่า การที่วันคริสต์มาส วันวาเลนไทน์แพร่หลายขึ้นมานี้ เหตุผลสำคัญอย่างหนึ่งเป็นเรื่องของธุรกิจ คือพากันนักธุรกิจได้โอกาสในการที่จะ

^๙ เรียก Valentine's Day บ้าง Saint Valentine's บ้าง ก็มี

โฆษณาสินค้า ก็โหนในเรื่องนี้เพื่อหวังผลในด้านการค้าขาย นี้ก็เป็นเรื่องของวัฒนธรรมฝรั่งที่เข้ามาอย่างมากมายในรูปของการค้าขาย แต่เหตุผลในด้านอื่นก็มี ซึ่งทั้งหมดนั้นก็อาศัยฐานของค่านิยม คือ ความนิยมตะวันตก และอีกด้านหนึ่งก็เป็นเรื่องเดือนให้รู้ว่า ผู้รับผิดชอบในทางศาสนาและวัฒนธรรมของสังคมไทย ได้ปล่อยให้เรื่องศาสนาและวันสำคัญของชาติกล้ายเป็นเรื่องห่างไกลไม่เกี่ยวข้อง ไม่มีความหมายต่อชีวิตของคนทั่วไป คนจึงหมดความสนใจไปเอง

แต่ไม่ว่าจะด้วยเหตุอย่างไรก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นก็จะมีอิทธิพลต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในระยะยาว และเป็นเรื่องที่จะต้องเอาใจใส่ ปัจจุบันนี้รัฐบาลพยายามปลูกปล้าให้เกิดความนิยมไทย คณะกรรมการเอกอักษณ์ก็ทำหน้าที่อย่างนี้ ในแง่หนึ่งก็เหมือนกับว่า wanna sing star รัฐบาล พยายามปลูกปล้าในเรื่องนี้ไม่ทันขาดพยาภายน ปลูกใจ หรือลงทุนลงแรงที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างความนิยมด้วยประการต่าง ๆ แต่ในฝ่ายความนิยมวัฒนธรรมตะวันตกนั้น รัฐบาลไม่ต้องส่งเสริมก็ได้ เพราะผู้คนทั่วไปเริ่มตั้งแต่เด็ก ต่างช่วยกันเผยแพร่เรื่องและสื่อมวลชนก็ช่วยหนุน หรือว่าช่วยกระพือให้แพร่หลายทั่วถึงมากยิ่งขึ้น อันนี้จะเป็นเครื่องแสดงได้หรือเปล่าว่าปัจจุบันนี้ความภูมิใจในความเป็นชาติไทยและวัฒนธรรมไทยนี้แทนจะไม่มีเหลือ

เรื่องการตามในแง่ที่กล่าวมานี้ เป็นเรื่องของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเป็นเรื่องของจิตใจ มันล่อแสดงถึงการ

ที่ว่าเรามีศรัทธา มีความเชื่อ มีความนิยมนับถือ เราเห็นว่า วัฒนธรรมของตะวันตกหรือของฝรั่งนั้นดีกว่า เจริญกว่าของเรา เราจึงได้เดินตามเขา เรื่องในขั้นความคิดนี้เป็นเรื่องยิ่งใหญ่ เป็นเรื่องของค่านิยม ความนับถือ ศรัทธา เป็นขั้นจิตใจ ความคิดย่อمن นำการกระทำ ความคิดย่อمنนำหน้าการดำเนินชีวิตทั้งหมด เมื่อใจไปเลียแล้ว ต่อไปการดำเนินชีวิตก็จะตามไปด้วย ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักไว้ว่า “จิตเตน นียติ โลโก” โลกนี้อันจิตย่อมนำไป หรือจะอ้างพุทธภาษิตในธรรมบททบแรก ก็บอกว่า “มนิบุพุพุคมา ဓมมา” ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า เป็นตัวนำ หรือจะมองในแง่ทิภูริกิได้ คือว่าเป็นความคิดความเห็น ถ้าเป็นมิฉาทิภูริกิ ทิภูริกิตั้งไว้ผิดเสียแล้ว การกระทำ การดำเนินชีวิตก็จะพลอยผิดไปตาม ในแง่นี้จึงเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้องใส่ใจ

ลักษณะการตามฝรั่งของคนไทย

นอกจากนี้ ยังมีแห่งที่จะต้องพิจารณาต่อไปอีก คือจะต้องมีการแยกแยะว่า การตามของคนไทยที่เดินไปข้างหลังวัฒนธรรม ตะวันตกนั้น เป็นการตามจริง ๆ หรือเปล่า ตามไปทางเดียวกันกับ ตะวันตกจริงหรือเปล่า เป็นการตามที่มีเป้าหมายหรือว่าสักแต่่ว่าตามตามอย่างงมงายหรือตามด้วยความรู้มีจุดหมายของตน

ในทางพระพุทธศาสนา ทำนสสอนให้ทำการด้วยความรู้ ความเข้าใจ หลักสัปปุริสรรรมก์สอนให้มีอัมมัญญาตุ รู้จักลิ่งที่กระทำ ให้มีอัตถัญญาตุ รู้จักผล รู้จักจุดมุ่งหมายของการที่กระทำนั้น จะตาม

ก็ไม่ว่าอะไร แต่ขอให้ตามด้วยความรู้ ตามให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต แก่สังคมแก่ประเทศชาติของตน แล้วที่ต้องวิเคราะห์ในเรื่องการตามนี้ จะขอแยกแยกมาดูกันเป็นตัวอย่าง เช่นว่า ในสังคมไทยที่มีการตาม อารยธรรมตะวันตกนี้

บางอย่าง เรากล้าเปลือก ไม่ได้อ้าเนื้อมาด้วย
 บางอย่าง เรากล้าฝรั่ง แต่ล้างหน้าเลยฝรั่งไป
 บางอย่าง เรากล้าฝรั่ง แต่ตามไม่ครบกระบวนการ
 บางอย่าง ไปตามในเรื่องที่ฝรั่งเองก็ผิดอยู่แล้ว ก็เลยผิดไปด้วย
 เรื่องการตามอย่างนี้มีรายละเอียดมาก ขอให้นึกดู มีบ้าง ใหม่ที่ตามเข้าได้จริงตรงไปตรงมาจับตลอดครบถ้วน จะขอให้มอง เห็นภาพสักอันที่ฝรั่งเขามาวิจัยเอาไว้ ลองดูว่าฝรั่งเขามองเห็นการ ตามของเรายังไง พวกละฝรั่งเองเขามองดูไทย เขายังไห้เกียรติอะไร เขายังไห้ได้เห็นว่าคนไทยตามเข้าได้ดีหรือได้ผลอะไร มีฝรั่งคนหนึ่งชื่อ นายNorman Jacobs เขามาวิจัยเรื่องการพัฒนาในประเทศไทย แล้วเขาก็เขียนหนังสือเป็นผลงานจากการวิจัยขึ้นมาเล่มหนึ่ง ให้เห็น ภาพของการที่ประเทศไทยพยายามที่จะเจริญให้ทันหรือให้เหมือน อย่างประเทศตะวันตกของเขานั้นเข้าให้ชื่อว่า Modernization Without Development* ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า ทันสมัยแต่ ไม่พัฒนา หมายความว่า ประเทศไทยนี้เท่าที่ได้ปรับปรุงประเทศมา

* Norman Jacobs, *Modernization Without Development : Thailand as an Asian Case Study* (New York : Praeger Publishers, 1971), 420 pp.

แล้ว ทันสมัยจริง แต่ไม่พัฒนาเลย หนังสือเล่มนั้นว่าด้วยเรื่อง ประเทศไทยทั้งหมด

คำว่า ทันสมัยนั้นอย่างหนึ่ง พัฒนาเกือบอย่างหนึ่ง ไม่ใช่อย่างเดียวกัน ประเทศไทยอาจจะมีความเจริญรุ่งเรืองในภายนอก ในทางวัฒน์ มีศีกษารมบ้านช่อง ถนนหนทางมากมาย มีการปกคล้องระบบประชาธิปไตย มีระบบเศรษฐกิจแบบตะวันตก อะไรต่างๆ แต่ในแง่เนื้อหาแล้วไม่มีการพัฒนาเลย เขาว่าอย่างนั้น เราจะมองว่าเป็นการดูถูกหรืออย่างไรก็แล้วแต่ เขานอกว่าเขาวิเคราะห์ตามความเป็นจริง อันนี้เราต้องรับฟังทัศนะของเขาด้วย

ขออภิปรายต่ออย่างเรื่อง การตามไม่ครบทรรบวน เช่นในสังคมตะวันตก การที่เขามีความเจริญได้นั้น เขายังคงมีการผลิตแล้วจึงมีการบริโภค การผลิตนั้นเป็นส่วนสำคัญของการสร้างความเจริญ ที่นี้ในสังคมไทยของเราก็ตามฝรั่ง แต่ปรากฏว่าเราตามไม่跟การบริโภคไม่ตามในแง่การผลิต กระบวนการสร้างความเจริญจึงไม่ครบ โดยเฉพาะตอนที่สร้างความเจริญการผลิตเราไม่เอาไปเอาในด้านบริโภค แล้วเราก็ต้องมาปรับทุกข์กันว่า ปัจจุบันนี้ สังคมไทยมีค่านิยมการบริโภคไม่มีค่านิยมในการผลิต เป็นตัวการร้ายแรงที่ทำให้เกิดปัญหา สังคมขึ้นนี้ก็เป็นตัวอย่างอันหนึ่งของการที่ว่าตามเขามิ่นครบกระบวนการ

อีกตัวอย่างหนึ่งที่ว่า ตามเขาแต่ล้ำหน้าเลยเข้าไป เช่น กิจการบันเทิงหลายอย่าง มีบาร์ ในที่คลับ โรงนวด เป็นต้นเราเอา มาจากฝรั่ง แต่แล้วปรากฏว่าคนไทยเราดำเนินการได้ล้ำหน้าฝรั่ง

กระทั้งสิ่งเหล่านี้มีเกร็อทั่วไปในประเทศ จนพากฝรั่งเองก็มาชื่นชม แล้วเอาไปเขียนลงในหนังสือต่าง ๆ เรียกประเทศไทยด้วยชื่อที่ประหลาด จนกระทั้งพระไม่ควรจะนำมากล่าวไว้ในที่ประชุมนี้ อันนี้เป็นเรื่องที่เราได้พูดนาหรือว่าตามฝรั่งแต่ล้านนาฝรั่งไป

ที่นี่ บางเรื่องเราตามแต่ไม่ถึงเนื้อแท้ของฝรั่ง ตามไม่ถึงเนื้อแท้ทั้นน์ คือรูปแบบความเจริญคล้ายกัน แต่เนื้อในไม่เหมือนกัน เรื่องนี้โดยมากเป็นไปในแนวค่านิยมอาฒภาพจะขยายตัวอย่างให้เห็น คนไทยเราปัจจุบันนี้น่าสังเกตว่ามีค่านิยมอย่างหนึ่งซึ่งไม่น่าสบายใจนัก ขอเรียกว่า เป็นค่านิยมowardเก่งowardโก้ที่โกรหรือแกกลังเข้าได้ owardกล้าwardแสดงว่าทำแผลง ๆ หรืออยู่หนีอกภูได้ ซึ่งเรามักจะมีความรู้สึกภูมิใจมาแสดงowardกันหัวเราะชอบใจกันในการที่ว่า ทำอะไรผิดสักอย่างได้สำเร็จว่า ฉันเก่ง จะละเมิด จะฝ่าฝืน หรือไม่ต้องทำตามกฎระเบียบนี้ก็ได้ว่า ฉันมีอภิสิทธิ์ ฉันเก่ง ฉันแน่ ครการทำอะไรฉันไม่ได้ เขานะน่าว่า จะฉีดยาฆ่าแมลงให้ปกปิดร่างกายให้มิดชิด ฉันจะไม่ต้องใช้เครื่องป้องกันก็ได้ กภูว่าอย่างนี้ฉันจะทำอย่างโน้น แม้แต่พากเราคนไทยที่ไปเมืองนอกเป็นอย่างนั้นก็มีเวลาเราไปเมืองฝรั่ง เราทำอะไรผิด เช่นว่าแกลังทำให้ผิดกภูจาระ ของฝรั่งได้สำเร็จ และก็หัวเราะชอบใจ ในเมืองไทยนี้ถ้าให้ข้ามทางม้าลาย เราจะข้ามกันอยู่ไม่นาน เพราะเรามีค่านิยมความเก่งกล้าในทางที่ละเมิดหรือทำอะไรผิดได้ เรายกมิใจในการที่หลอกตำรวจได้ หรือตัวร่วงจับไม่ได้ไม่ทัน ซึ่งในประเทศที่มีอารยธรรมหลาຍ

ประเทศไทย เข้าเห็นการทำอย่างนี้ว่าเป็นเรื่องน่าลอาย แต่คนไทยถือว่าเป็นเรื่องสนุกสนานและโก้เก๋ ทราบได้ที่ค่านิยมเหล่านี้ยังมี แล้วเราจะสร้างระเบียบวินัยไม่สำเร็จและการแก้ปัญหาของสังคมนี้ก็เป็นไปได้ยาก นี้ก็เป็นเพียงตัวอย่างอันหนึ่ง คงไม่มีเวลา มาสารยายรายละเอียดยกมาพูดพอให้มองเห็น

อีกอย่างหนึ่งก็ค่านิยมในเรื่องความฟังเพื่อ แห่งoward กัน ซึ่งไม่ต้องพูดถึงระดับผู้ใหญ่ แม้ตามโรงเรียนต่าง ๆ ก็ได้ยินว่ามีมากมายอยู่ เช่นว่า เด็กนักเรียนในโรงเรียนชั้นดีจะอดกันถึงฐานะของพ่อแม่ว่า วันนี้มาโรงเรียนด้วยรถอะไร มารถโดยห้องอะไร มีผู้เล่าว่า นักเรียนบางคนนั้นอายเพื่อน ถ้าหากไม่ได้มารถคันใหญ่ วันนี้คุณพ่อเปลี่ยนเอกสารถ่ายห้องไม่ได้มา ก็ขออย่าให้ไปส่งถึงประตูโรงเรียน ให้ไปส่งท่าง ๆ ไม่ให้เพื่อนเห็น แล้วก็เดินเข้าโรงเรียน เพราะกลัวจะอายเพื่อน พอโรงเรียนปิด เด็ก ๆ ก็จะไปเที่ยวในที่ต่าง ๆ แล้วมาอดกันว่า เมื่อตอนโรงเรียนปิดนั้นจันได้ไปเที่ยวที่นั่นที่นี่ ไปในที่หฤหรา ฟังเพื่อ ใชเงินมาก ซึ่งอันนี้มันไม่ตรงกับค่านิยมของฝรั่ง

ฝรั่งนั้นเขามุ่งใจในการที่ทำผลสำเร็จให้เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง เด็กของเขาก็จะเป็นลูกวุฒิสามาชิก เมื่อโรงเรียนปิดเขาก็จะไปเดินขายหนังสือพิมพ์ พอโรงเรียนเปิดเขาก็จะมาคุยกัน เขาถามกันว่า เอ้อ! เมื่อตอนที่โรงเรียนปิดนั้น เธอไปทำอะไร เพื่อนก็จะบอกว่า จันได้ไปทำงานหาเงินเองได้ เขาก็จะเป็นลูกผู้ใหญ่ทำการเมือง เขายังบอกว่าจันไปขายหนังสือพิมพ์ทำเงินได้ เขามุ่งใจที่ทำงาน

สร้างผลสำเร็จได้เอง หรือถ้าไปเที่ยว เขาก็ภูมิใจที่จะเล่าว่าได้ไปในสถานที่แปลก ๆ ได้ผจญภัย ได้ทำอะไร ๆ สำเร็จ ที่เป็นเรื่องได้แสดงความสามารถซึ่งไม่ได้เป็นการอวดโกรักแร່ฐานะ แต่ของเรานี้ มักจะเน้นในเรื่องของความอวดโกร ความฐานะกัน ความพึงเพ้อ หรูหราว่าพ่อฉันมีมาก ฉันได้ใช้มาก เด็กฝรั่งภูมิใจว่า ฉันได้ใช้อะไร ที่ฉันทำมาเอง เด็กไทยยุคใหม่ภูมิใจว่า ฉันไม่ต้องทำอะไร ฉันก็มีใช่เอง เขากล่าวว่าได้ทำได้ผลิตมาก เราอวดว่าฉันได้ใช้ได้บริโภคมาก ปัจจุบันนี้ในโรงเรียนชั้นนำมีสภาพเช่นนี้เกิดขึ้น และเด็กเหล่านี้มีโอกาสมากที่จะได้เป็นผู้นำของสังคมไทยในอนาคต เมื่อเขามีค่านิยมอย่างนี้แล้วมันจะเกิดผลต่อประเทศไทยอย่างไร และจะเห็นว่า ค่านิยมเหล่านี้เราได้ปลูกฝังกันมาแต่เด็ก บางที่โรงเรียนกลับกลาย เป็นแหล่งที่ปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้ไปเสียเอง เพราะฉะนั้น มันก็กลายเป็นว่า แหล่งการศึกษาหลายเป็นแหล่งที่จะสร้างปัญหาสังคม ขึ้นมา (ที่ว่ามีอะไรไม่ดีอย่างเดียว แต่ที่เป็นผลเสียก็มี ถ้าเราจะรับเอามา ฝึกกันก็ต้องวิเคราะห์ให้ดีเสียก่อน เอาแต่ส่วนที่ดีมา ส่วนที่เสียก็ทิ้งไป แต่ในที่นี้ กำลังพูดร่องตามฝรั่งไม่จริง จึงไม่วิเคราะห์ว่าของฝรั่งดีเสียอย่างไร)

ในสภาพอย่างนี้ เราอาจจะเรียกการศึกษาว่าเป็นการศึกษา ที่ดึงเด็กออกจากสังคมไทย แต่ก็ส่งไปไม่ถึงเมืองฝรั่ง กลายเป็นครรช ๆ กลาย ๆ อันเป็นเรื่องน่าคิด แต่ที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นเรื่องใน

ระดับภายนอกเท่านั้น ยังจะต้องกล่าวลึกซึ้งเข้าไปอีกให้อิงเนื้อหา ของการศึกษาไทยปัจจุบัน ซึ่งจะพูดถึงต่อไปในตอนท้าย สภาพที่ว่า นักลัยจะเป็นการกล่าวหากการศึกษาปัจจุบันแรงไปสักหน่อย ว่าเป็น การศึกษาที่ดึงเด็กออกจากสังคมไทย แต่ส่งไปไม่ถึงสังคมฝรั่ง เอาละอาตามภาพอาจจะกล่าวคำนี้ร้ายแรงเกินไป แต่การกล่าวอย่างนี้ จะเป็นประโยชน์ในการช่วยกระตุ้นให้ช่วยพินิจพิจารณา กันบ้าง และการกล่าวอย่างนี้มิได้มุ่งว่าเฉพาะแต่โรงเรียนที่เป็นสถานศึกษา โดยตรงเท่านั้น สื่อมวลชนมีความสำคัญมากมายที่เดียว ค่านิยม แบบนี้เป็นค่านิยมส่งเสริมความฉลาดฉวยความฟุ่งเฟือห์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะวัฒนธรรมตะวันตกหรือของฝรั่งนั้น ปัจจุบันนี้มักมา กับการค้า การค้านี้ก็ยิ่งส่งเสริมความฉลาดฉวยให้มากยิ่งขึ้น แม้แต่ เรื่อง **Valentine Day** ที่พูดถึงเมื่อกี้นี้ ก็ถูกมองเป็นการส่งเสริม ความรักแบบฉลาดฉวยมากกว่า เป็นเรื่องการโก้เก๊ไป กิจการค้าขาย ที่ได้โอกาสในการที่จะส่งเสริมและแสวงหาผลประโยชน์จากความ ฉลาดฉวยโก้เก๊เช่นนั้น

เราลองนึกดูในแง่ที่ว่า ทำไมจึงฉลาดฉวยโก้เก๊ การที่สังคม ฝรั่งเขามีลิ่งเหล่านี้นั้น สภาพการณ์ของเขามิ่งเมืองไทย สังคมฝรั่งเป็นสังคมที่ชีวิตคนมีความกดดันมาก มีความเคร่งเครียด มาก แต่ละคนต้องรีบเร่งทำการงานของตัวเอง คล้าย ๆ ว่าตัวใคร ตัวมัน แม้แต่พ่อแม่พี่น้องก็แยกกันอยู่ปีหนึ่งพบกันที ตอน คริสต์มาสจึงจะมาพร้อมหนักกัน ที่นี่การที่จะสัมพันธ์กับคนอื่นนั้น

การมีการดูแลอย่างไรต่าง ๆ มันก็ช่วยผ่อนคลายพอกห้ามให้ได้ มีสื่อสัมพันธ์ไว้ แต่ในสังคมไทยนั้น การดูแลนี้มันไม่สู้มีความหมายอะไร ชีวิตคนไทยไม่ค่อยมีความเคร่งเครียด ไม่แยกย้ายห่างการติดต่อกันไปถึงอย่างนั้นพอเราเริ่บวิธีการของเขามานั้นจริง กลายเป็นความฟุ้งเฟ้อมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม อันที่จริงเฉพาะเรื่องนี้ก็ไม่ว่าจะไรหรอก เพราะว่าสังคมไทยปัจจุบันนี้ กำลังเดินไปในแนวของตะวันตก ชีวิตของคนโดยเฉพาะในเมืองนั้น มีความเคร่งเครียดมากขึ้น ห่างกันมากขึ้น การใช้การดูแลอย่างไรต่าง ๆ ก็เหมาะสมกับสมัยอยู่ แต่ว่าเราต้องใช้ด้วยความรู้เท่าทันว่า เราควรจะส่งเสริมในแบบไหนแค่ไหน เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้จะไม่ขอพูดให้มาก แต่ที่สำคัญก็คือว่า เมื่อรับค่านิยมตามวัฒนธรรมแบบนี้ขึ้นมาแล้ว เรายังคงข้ามค่านิยมทางคุณธรรมของคนไทยไปเสียแล้วคุณธรรมหรือค่านิยมเหล่านั้น ก็อาจจะสูญหายไปในที่สุด เช่นค่านิยมแห่งทาน เมตตากรุณา ซึ่งเคยมีในสังคมไทย แต่ปัจจุบันนี้อาจจะค่อย ๆ ละลายหายไป แล้วมีค่านิยมฉบับชาวเช่น ความรักแบบวันวาเลนไทน์ เข้ามาแทน

ค่านิยมที่ลึกซึ้งถูกเมิน ที่ตื้นเขินแผ่เข้ามา

เพื่อให้ชัดเจน 亞دمภาพจะขอยกตัวอย่าง เมื่อสังคมโลกครั้งที่ ๒ นี้ ไทยได้ประกาศสงครามกับพันธมิตร เขากับญี่ปุ่นผลที่สุดญี่ปุ่นแพ้สงครามแล้วก็มีปัญหาว่าไทยจะต้องแพ้สงครามด้วย

หรือไม่ ในที่สุดด้วยผลงานของเสรีไทย ก็ได้ปกป้องประเทศไว้ ไทยก็รอดจากการวินิจฉัยว่าเป็นผู้แพ้สังคมรرم ไม่เป็นผู้แพ้สังคมรرم เรายังคงถือว่าเป็นสิ่งที่เราต้อง ตระหนักไว้ อย่างไรก็ตามหลายคนอาจจะมองข้ามอีกส่วนหนึ่งที่ สำคัญก็คือด้านคุณธรรม ขอยกเหตุการณ์ในระหว่างสังคมรرم ที่เมืองกาญจนบุรี ญี่ปุ่นจับทหารฝรั่งได้เป็นอันมาก แล้วก็เอา ทหารเหล่านั้นไปสร้างทางรถไฟสายมรณะเชื่อมต่อ กับชายแดนพม่า ดังที่เราเห็นสะพานข้ามแม่น้ำแคว ซึ่งมีชื่อเสียงไปทั่วโลก แต่การ สร้างทางครั้งนั้น ทหารเชลยฝรั่งได้รับความลำบากมาก ทั้งความ อดอยาก และการรุณกรรมต่าง ๆ อย่างมากมาย ล้มตายมากเหลือเกิน กล่าวกันว่าทหารฝรั่งที่ตายนั้น นับได้ตามจำนวนไม้หมอนของทาง รถไฟ ที่นี่ในระหว่างเวลาภารโรงนั้นที่ได้รับความลำบากความทรมาน ทรกรรมนั้น ก็ปรากฏว่าชาวบ้านคนไทยจำนวนมากได้เกิดความ สงสารทหารฝรั่งเหล่านั้น ก็พยายามลักลอบเสียเงิน เอาอาหาร เอาผลไม้ต่าง ๆ ไปหลบให้วางให้ทิ้งให้แก่เชลยเหล่านั้น ทำให้ เชลยจำนวนมากรอดชีวิต เมื่อสังคมรرمโลกเสรีจะลืม เชลยเหล่านี้ ก็ได้รับอิสรภาพ (ถึงตอนนี้มันกลับกัน คือฝ่ายญี่ปุ่นกล้ายเป็น เชลยและทหารญี่ปุ่น ก็ได้รับความลำบากทรมานทรกรรม คนไทย ก็เอาอีกนั้นและช่วยกันเอาอาหารไปส่งให้ แต่ระยะสั้นหน่อย ไม่ยาวนานเป็นปี ๆ เมื่อตอนช่วยเชลยฝรั่ง นี่ก็เป็นอานุภาพ ของท่าน เมตตา กรุณา)

เมื่อเสร็จส่งครรภ์โลกครั้งที่ ๒ แล้ว ทหารฝรั่งกลับไปเมืองของตน ก็คงจะได้ช่วยอย่างมากในการร้องเรียนยืนยันเป็นประจำช์พยานแก่ฝ่ายสัมพันธมิตรว่า คนไทยมิได้มีจิตใจเป็นปฏิปักษ์ต่อฝรั่งช่วยให้ไทยไม่ถูกตัดสินเป็นผู้แพ้สงคราม ทหารฝรั่งที่เคยเป็นเชลยเหล่านั้น หลังสงครามเขากลับมาเมืองไทยอีก มาตามคันหาคนไทยผู้มีอุปการคุณแก่เขา และปรากฏว่าได้พบรักแต่งงานกับผู้หญิงไทยไปด้วยกันในประเทศไทย อย่างในประเทศอังกฤษ เป็นจำนวนหลายร้อยครอบครัว นี้ก็ด้วยความนุ่มนวลของเมตตากรุณา และอาศัยคุณธรรม จึงทำให้เกิดความรักต่อคู่ชีวิตคู่รองขึ้น เราอาจจะเลือกกำหนดเอาวันใดวันหนึ่งที่เกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ แล้วตอกลังกันเป็นวันที่ระลึกเรียกชื่อขึ้นมาสักอย่างให้รู้ว่าอย่างนี้นี่แหละ สยามวาเลนไทน์ (The Siamese Valentine) วันวาเลนไทน์ไทย หรือจะเรียกว่า าราน้ำใจไทยเดย์ หรืออะไร ๆ ทำนองนี้ก็ได้ ปัจจุบันนี้ก็ได้มีพยานรักของคนไทย-ฝรั่งเกิดขึ้นในประเทศไทยเกิดขึ้น ๑ วัด ในประเทศอังกฤษโดยคนไทยที่ไปประเทศนี้ด้วยเหตุดังที่กล่าวมาแล้วนั้น

เราจะเห็นว่าความรักอย่างนี้ มีความหมายทางคุณธรรมก่อตัวขึ้นมาจากการความเมตตากรุณา แล้วจึงเกิดเป็นความรักอย่างคู่รองคู่ชีวิต ยิ่งกว่านั้น ยังมีความหมายสำคัญในประวัติศาสตร์ของชาติเราด้วย ในการที่เราได้พ้นจากภาวะที่เกือบจะแพ้สงครามซึ่งกล้าย่าว่าเกือบจะสูญเสียอิสรภาพไป สำหรับคนไทย เรื่องนี้นับว่า

มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาก เรายังลืมมองไม่เห็น ความจริงแล้ว เราจะเลือกค้นคว้าศึกษาประวัติของคนเหล่านี้ด้วยช้าไป เอาจมาเขียนกระจายให้เป็นที่รู้กันเป็นนิยายรักก็ได้ แต่เรายังลืมมา รับเอวันวาเลนไทน์ซึ่งมีประวัติไม่แน่นอนคลุมเครือเหลือเกิน คือไม่มีความสามารถสืบทราบได้ชัดเจนว่าวันวาเลนไทน์นี้มาจากไหน เช่นอกว่าเป็นที่ระลึกถึงวันพระหารชีวิต เชนต์วาเลนไทน์ (Saint-Valentine) แต่เชนต์วาเลนไทน์มี ๒ คน ไม่รู้ว่าคนไหนแน่ ฝรั่งก็วินิจฉัยไม่ถูกและแต่ละคนก็ไม่มีประวัติแน่นอน เป็นแต่ เล่ากันมาเป็นปรัมปรา ซึ่งแท้ที่จริงแล้วนักประชัญญาอกว่าเป็นเรื่อง สมรับจับขึ้นมาใส่ คือว่าพากโรมันเขามีประเพณีเก่าอยู่แล้ว เป็น เทศกาลฉลอง เรียกว่า Lupercalia เป็นการระลึกถึงเทพเจ้า ลูปอร์คุส ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งความเจริญพันธุ์ ชาวโรมันเขามีการ ฉลองกันมาก่อนแล้ว ทางคริสต์ศาสนา ก็มาสมรับเอาไป แต่นัก วิชาการสันนิษฐานไปเรื่องนี้ก็ไม่ชัดเจน ว่าไปว่ามา ประชัญญ่นั่นก็ให้ ผลตัววันวาเลนไทน์นี้มันเกิดมาจาก ความเชื่อของชาวยุโรปสมัย古 ซึ่งเขาเชื่อกันว่า พากปักษิณชาติ คืออกหั้งหลายในเดนฝรั่งเริ่ม ผสมพันธุ์กันวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ อันนี้เองเป็นเหตุผลที่เชื่อได้มาก ที่สุด และเป็นวิทยาศาสตร์ที่สุดในการสืบสานถึงความหมายและ ที่มาของวันวาเลนไทน์

จากเรื่องนี้ทำให้เราต้องถามว่า คุณค่าในการที่รับสิ่งเหล่านี้ มาเนี่ยมันเกิดจากอะไร เพียงแต่เห็นว่าเป็นของฝรั่งแล้วก็รับหรือ

รับด้วยความรู้ความเข้าใจ แต่พุทธิกรณ์ที่เป็นกันอยู่มันเป็นไปในทำนองว่า ไม่ต้องรับรู้อะไรหรือไม่ได้ศึกษาอะไรเลย พอเห็นว่า เป็นของฝรั่งก็รับเข้ามา และเราได้อะไรบ้าง นอกจักความฟังเพื่อความผิดแผนchanlavy ทำไมไม่ใชปัญญาพิจารณา_rับเอาแต่สิ่งที่ เป็นสาระ รู้ให้เท่าทัน อะไรไม่เป็นสาระก็ไม่เอา ทำไมไม่เอาสิ่งที่ เป็นสาระของเราว่า อันนี้ก็เป็นอีกด้วยอย่างหนึ่ง ซึ่งถ้าขึ้นเป็นอย่างนี้ การคลั่งหรือการนิยมวัฒนธรรมตะวันตกจะเป็นไปมากจนกระทั้งว่า วัฒนธรรมก็จะค่อย ๆ หมดความหมาย และคุณธรรมของเราเองก็ จะค่อย ๆ สูญไปด้วย และฝรั่งเองเขาก็จะว่าคนไทยที่ตามเขาอย่างนี้ ได้ว่าเป็นคนดื้นเขินเหลือเกิน รับอะไร ๆ เอาจมาโดยไร้สติปัญญา

ขอกล่าว噎้อนไปถึงการที่คนไทยมีค่านิยมเมตตากรุณา ซึ่งแสดงออกในตอนสงครามโลกครั้งที่ ๒ เราอาจจะถือว่า สงครามโลกครั้งที่ ๒ นี้เป็นตอนกำเนิดค่านิยมที่ไม่ดีย่างหนึ่งด้วย ซึ่งอาتمภาพได้พุดไปแล้วดื้อ ค่านิยมที่ว่า owardเก่งowardโกกท์โภก หรือแกลังเข้าได้ ค่านิยมนี้น่าจะเป็นค่านิยมที่เกิดในสงครามโลก ครั้งที่ ๒ เมื่อก่อนกัน ตอนนั้นคนไทย เพราะเหตุที่ว่าจะต้องพยายามเอาตัวรอดในสงคราม ซึ่งโดยทางการเป็นข้างญี่ปุ่น แต่โดย พุทธิกรณ์เป็นปฏิปักษ์กันก็ได้ พยายามหลบล่อชาวญี่ปุ่นบ้าง พยายามแกลังหราญี่ปุ่นบ้างด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะเอาปัจจัย ครอบชีพ เอาเงินเอาทองจากทหารญี่ปุ่น และแก้แค้นผู้ที่ตนถือ เป็นศัตรู ได้ใช้วิธีการที่เป็นกลอุบายทั้งหลายให้สำเร็จผล แล้วก็

สนุกสนานเกิดความรู้สึกว่า เราเก่งในการที่หลอกปูบุ้นได้ อันนี้มีเรื่องมากมายที่เดียว แล้วค่านิยมนี้อาจจะได้เริ่มมาตั้งแต่ตอนนั้น เราอาจจะบอกว่าระยะสิ่งสุดส่องรามโลกรังที่ ๒ นั้น เป็นจุดท้าเลี้ยวหัวต่อสำคัญ เป็นช่วงเวลาที่ค่านิยมท่าน และเมตตามากรุณាឬเริ่มจะสูญหายไป พร้อมกับเกิดค่านิยมใหม่แห่งความเก่งโกก หรือแกะลังเข้าได้

เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว ในการฉลองรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี นี่จะเป็นเวลาเหมาะสมที่เราครอมมาฟื้นฟูค่านิยมกันใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยหันกลับไปสู่ค่านิยมที่ถูกต้อง ได้แก่การฟื้นฟูค่านิยมท่าน และเมตตามากรุณารุณขึ้นมา และลงทะเบียนเลิกลังค่านิยมแห่งการoward เก่ง อดโกก แล้วการแก้ปัญหาสังคมไทยก็จะมีทางเป็นไปได้ดีขึ้นในแรงที่สำคัญส่วนหนึ่ง

การตามฝรั่งในทางที่ผิด

ขอพูดต่อไปถึงการตามอีกอย่างซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก คือ การตามไปในทางที่ฝรั่งก็ผิดอยู่แล้ว อันนี้เป็นเรื่องสำคัญที่สุดในบรรดาการตามทั้งหลาย แต่เราไม่มีเวลาเพียงพอที่จะพูdreื่องนี้ ได้มาก การตามในทางที่ฝรั่งก็ผิดอยู่แล้วนี้เป็นการที่เราอยู่ดี ๆ ก็ไปตามในเรื่องที่ฝรั่งเขาผิดก็มี เป็นการที่เราเองก็ผิดอยู่แล้ว ออกจากผิดของเราก็ไปหาผิดของฝรั่งบ้างก็มี จะขอยกตัวอย่างสักเรื่องหนึ่ง ซึ่งของเราก็อาจจะไม่ค่อยดีนัก คือมีอะไรพลาด ๆ อยู่ แล้วก็ยัง

ตามผู้รึ่งไป ออกรากพลาดของเราราไปหาของเข้าที่พลาดอีกด้วย ตามภาพขอเรียกเรื่องนี้ว่าเป็นการไม่รู้จักแยกระหว่างการยอมรับความจริงกับการยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ อันนี้เป็นเรื่องสำคัญในระดับวิชาการ ขอ喻อีกว่า การยอมรับความจริงกับการยอมรับสภาพที่เป็นอยู่เป็นคนละอย่าง แต่เป็นเรื่องที่เราไม่ค่อยรู้จักแยก

ทั้งสังคมตะวันตกและสังคมตะวันออกแยกการยอมรับความจริงกับการยอมรับสภาพที่เป็นอยู่นี้ไม่ได้ สังคมหนึ่งคือสังคมไทยนี้เอามาปนกัน คือเอาการยอมรับความจริงกับการยอมรับสภาพที่เป็นอยู่มาปนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แล้วเอาทึ้งหมด ส่วนสังคมตะวันตกจะมาปนกัน แต่ไม่เอาทึ้งหมด คือทั้งไม่ยอมรับความจริงและไม่ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ จะให้เห็นภาพชัดขึ้น ขอยกตัวอย่าง เช่น คนไทยเรานี้มีค่านิยมในการเห็นสิ่งทั้งหลายเป็นอนิจจัง เมื่อเกิดความพลัดพราก เกิดความสูญเสียขึ้น คนไทยเราจะปลงได้ว่า อ้อ...อันนี้อนิจจังไม่เที่ยงเป็นธรรมด้า เมื่อมีเกิดก็มีดับ สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามกรรม เมื่อไม่เที่ยงก็หมดลื้น สูญเสีย แตกดับไป เมื่อมันเป็นธรรมดาว่ายังนั้น เราถูกไม่ต้องเป็นทุกข์เป็นร้อน เราถูกปล่อยไปตามเรื่องก็สบายใจหายทุกข์ได้ อันนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่งซึ่งฝรั่งเขาเอ้าไปพูดมาก เขาบอกว่านี่เป็นเหตุให้ประเทศไทยไม่เจริญ พัฒนาไม่ได้ เพราะพระพุทธศาสนาสอนให้คนยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ จึงไม่คิดที่จะปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงแต่ความจริงเรื่องนี้มันมีอยู่ ๒ ตอน คือตอนที่หนึ่งคนไทยยอมรับ

ความจริง มองเห็นความจริงของสิ่งทั้งหลายว่าไม่เที่ยง เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป เสร็จแล้วตอนที่สองก็ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ต่อเลย ว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของมันต้องเป็นไป เรายังไม่ต้องทำอะไรก็ต้องปล่อยสุดแต่มันจะเป็นไป นี้เรียกว่ายอมรับสภาพที่เป็นอยู่แต่ ตะวันตกนั้นเขามิยอมรับทั้งนั้น เรื่องธรรมชาติของความไม่เที่ยงนั้น สมองเขาเรียนรู้ความจริง แต่ใจเขามิยอมรับความจริง ส่วนสภาพที่เป็นอยู่เขาก็ไม่ยอมรับ เขายังต้องฟื้น จะต้องอาชนาธรรมชาติ ทำสำเร็จให้ได้ เพราะฉะนั้น ฝรั่งเขาจึงบอกว่าเขามีความเจริญ ล้ำหน้าเป็นอันมาก เขายังขึ้นมาเพราะอย่างนี้ แต่ผลที่สุดแล้ว เป็นอย่างไร

สำหรับฝ่ายของไทยนั้น เรา มีจิตใจสุขสบายดี แต่ไม่เจริญ ก้าวหน้ามาก เพราะเราสภากวามเป็นจริงกับสภาพที่เป็นอยู่มา ปักกัน แล้วยอมรับทั้งสองอย่าง แต่ฝ่ายตะวันตกนั้นไม่ยอมรับเลย ทั้งสองอย่างนี้ เขายังเจริญก้าวหน้ามาก แต่ก็เจริญด้วยความทุกข์ ชีวิตของฝรั่งเต็มไปด้วยความเคร่งเครียดอารมณ์แรง ดีใจเสียใจแสดง เต็มที่ จิตใจกระวนกระวาย เต็มไปด้วยความกดดัน เกิดปัญหาทางจิตตลอดจนเป็นโรคจิตกันมาก ซึ่งเป็นปัญหาเด่นของสังคม ตะวันตกยุคปัจจุบัน เช่นที่คนหนุ่มสาวของเขากลูมิกโรสสังคมออกไป เป็นอิปปี้ มาสนใจโยคะ หริกฤษณะ ฝึกสมาธิ หันมาตะวันออก เป็นต้น เป็นอันว่าคนไทยใจสบายแต่ไม่พัฒนา อเมริกันพัฒนา แต่ใจคับแค้นวัววุ่นดีคนละอย่าง เสียคนละอย่าง

ที่นี่ ตามหลักพระพุทธศาสนาที่แท้จริงเป็นอย่างไร เราให้แยกระหว่างการยอมรับความจริงกับการยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ ตอนที่หนึ่ง การยอมรับความจริงก็คือ ยอมรับโดยมองเห็นว่าลิ่งทั้งหลายเป็นอนิจจัง มันไม่เที่ยง เกิดขึ้นแล้วก็แตกตับไป เมื่อรู้อย่างนี้แล้วว่ามันเป็นไปตามเหตุปัจจัย ผลเกิดขึ้นตามเหตุปัจจัยนี้แล้ว เราจะมาดูมันถือมั่นไม่ได้ เราถูกใจได้ จิตใจเราสายต่อจากนี้ตอนที่สอง ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาต่อไปอีกว่า การที่ลิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไปนั้นมันไม่ได้เปลี่ยนไปอย่างเลื่อนลอยแต่ มันเป็นไปตามเหตุปัจจัย เมื่อเตรียมเหตุปัจจัยมาดี มันก็เป็นไปในทางที่ดีงามตามที่เราต้องการ เรียกว่า ความเจริญ ถ้าสร้างเหตุปัจจัยในทางร้าย ก็จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางที่เราไม่ต้องการ เรียกว่า ความเสื่อม ในเมื่อเราไม่ต้องการความเสื่อม เรา ก็ต้องละเว้นและกำจัดเหตุปัจจัยที่จะทำให้เกิดความเสื่อมแล้วหันมาสร้างเหตุปัจจัยที่จะทำให้เกิดความเจริญ เรา ก็เจริญได้ ก้าวหน้าได้โดยจิตใจเป็นสุขด้วย หรือแม้จะยังมีทุกข์ก็ทุกข์น้อย ในทางพุทธศาสนาต้องการให้สร้างความเจริญได้ด้วยโดยที่จิตใจก็ไม่ต้องเป็นทุกข์ด้วย การยอมรับความจริงไม่จำเป็นต้องยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ แต่ยอมรับความจริงแล้ว ก็ต้องต่อด้วยการกระทำด้วยความรู้ในความจริงนั้น และเรียนรู้ความจริงของเหตุปัจจัยต่อ ๆ ไป ซึ่งถ้าใช้คำศัพท์ในทางพุทธศาสนา ทั้งการยอมรับความจริงและ การแก้ไขปรับปรุงสภาพที่เป็นอยู่ด้วยความรู้นี้ ก็เรียกสั้น ๆ ได้ว่า เป็นอยู่และทำการด้วยความรู้เท่าทันความเป็นจริง พูดอีกสำนวนหนึ่งว่า รู้ความจริงตามสภาพที่เป็นอยู่แล้ว ใจยอมรับความจริง แต่สมอง

ไม่ต้องยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ พยายามคิดแก้ไขปรับปรุงทำการต่อไปอย่างจริงจังพร้อมด้วยจิตใจที่เป็นสุข

เป็นอันว่า ฝรั่งได้ไปข้างหนึ่งคือสร้างความเจริญ ไทยได้ม้าข้างหนึ่ง คือมีความสุขสบายใจ เมื่อเรารับความเจริญของฝรั่งมา เราเก็บครัวเก็บส่วนที่ดีของเราว่า เอาส่วนที่เสียของเราทิ้งไป ฝรั่งดีແอะไน เราเก็บรับเอามา ແอะไนของเขาร้ายเราก็ไม่เอา เราเก็บได้ทั้งสองอย่าง เรื่องอะไรที่เราจะทิ้งส่วนดีของเรา แล้วไปรับเอาของฝรั่งมา ทั้งดูนทั้งส่วนดีส่วนชั่ว แล้วกลายเป็นไปເອົາປ່ຽນหมายຫຸມໃຫ້ຕັງເວັງ

สภาพปัจจุบันที่นำกลับและควรระวัง ก็คือ เราจะรับเอาส่วนที่อ่อนแอกองวัฒนธรรมฝรั่งมา และคงส่วนที่อ่อนแอกองตัวเองไว้ได้ ໄວข้างละครึ่ง แต่ล้วนเป็นครึ่งที่ไม่ดี ก็จะยิ่งແຍ່ลงทึ้กกว่าເຫາและกว่าเก่าของตนเอง เช่น อาจารย์สอนโดยมุ่งหาผลประโยชน์ส่วนตัวอย่างฝรั่งมากขึ้น แต่ก็ทำงานอย่างสนับสนุน ฯ แบบไทย ไม่มุ่งความเป็นเลิศของงาน ฝ่ายคិម្យីក็จะເຄີຍປະໂຫຍດໃຫຍ່ แต่ในทางการเรียนก็จะຮອບຈາກគ្រូอาจารย์บอกให้ในห้องอย่างไทย ไม่กระตือรือร้นค้นคว้าคิดหาເວັງ เติกและເយາວชนรุնໃໝ່ຢ່າຍໃຫ້ສິວິດແບບອີສະເສົ່ງ เป็นอยู่ຟູ້ຟ້າຫຼວງຫາ แสดงທ່າພຸດກາຍາอย่างฝรั่ง นำສົມຍີໃຊ້ຂອງນອກຂອງໂອ່ ອວດໂກໂຫວັນ ຈັດຈຳນັ້ນຝຶ່ງເຟູ້ แต่ແຜ່ຮັບເຮົາປັບບັນດັບຂອງເຈິນພ້ອແມ່ນາໃຊ້ ไม່ອອກຮັບຈຳນາຍຂອງທ່ານຫາເຈິນກັນເລືອງอย่างເດືອກລູກຝົ່ງ ถ້າເປັນอย่างນີ້ກີມແຕ່ທຽດແນ່ ฯ ເພຣະຄອຍເລືອກເວາແຕ່ຂ້າງທີ່ສັນຍາຂອງຕົນ

หัวเป็นไทย ให้คิดอย่างฝรั่ง

เรื่องการตามในระดับต่อไปนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก อาทماจะขอพูดถึงขั้นที่ล้าสือเรื่องจิตใจ ความคิด เรื่องทางนามธรรม เมื่อกันได้พูดถึงค่านิยมของคนทั่วไป ค่านิยมนี้ก็บอกแล้วว่าเป็นเรื่องของจิตใจ เรื่องความคิด ความคิดนำการกระทำ นำการดำเนินชีวิต เพราะฉะนั้นจึงมีความสำคัญมาก ที่นี่เราจะพูดกันถึงเรื่องของนักวิชาการของปัญญาชน ซึ่งลึกซึ้งเป็นแกenklangยิ่งกว่าที่กล่าวมาหนึ่นอีก เพราะว่าปัญญาชนนักวิชาการเป็นผู้นำทางความคิดของสังคมนี้ ฉะนั้นความรู้ความเชื่อของปัญญาชนจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ที่จะมีอิทธิพลต่อสังคมไทยต่อไป เราต้องยอมรับว่านักวิชาการปัญญาชนของเราโดยส่วนใหญ่ ก็ตามฝรั่งเช่นเดียวกัน และก็มีหลายเรื่องที่ตามอย่างพิด ๆ ซึ่งอันนี้จะเป็นผลร้ายต่อสังคมไทยมาก ตอนนี้เราจะจึงต้องมาเน้นในระดับนี้ด้วย ไม่ใช่แค่เฉพาะปัญหาระดับประชาชน แต่จะต้องมาแก้ปัญหาในระดับปัญญาชนและจะต้องรับแก้เร็วด้วย

เมื่อสักเดือนเศษมานี้ อาทมาพาได้ฟังรายการวิทยุของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เป็นรายการเกี่ยวกับสังคมไทย ท่านอาจารย์ผู้บรรยายพูดไปพูดมา ก็จับใจความสำคัญสรุป บอกว่าที่ประเทศไทยไม่พัฒนานี้ อุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่ง ก็คือการที่ประชาชนยอมรับสภาพเดิม หรือยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งมาจากหลักกรรมของพุทธศาสนา พอดีฟังอย่างนี้ เรายกธุทันที สายความคิดนี้แล่นมาเป็น

แกล้วที่เดียว เริ่มตั้งแต่นายแม็กซ์ เวบเบอร์ นายอัลเบิร์ต ชไวน์เชอร์ โปรเฟซเชอร์ โรเบิร์ต แอล. ชัตตัน ตลอดจนนายอร์มัน จาคอบส์ เป็นต้น วนเวียนอยู่แค่นี้ไม่ไปไหนเลย แล้วอาจารย์ไทยเราก็รับ ความคิดนี้มาพูดเลย และไม่ได้บรรยายให้เต็มความคิดของ ฝรั่งเหล่านี้ด้วยซ้ำ เพียงแต่ได้แนะนำสรุปความคิดขึ้น แต่ข้อที่น่า พิจารณา ก็คือว่าเราทำไม่จะต้องไปตามฝรั่งหรือรู้ได้แค่ฝรั่งในเรื่อง ของเรางงในเรื่องของเรางงซึ่งเรารู้จะรู้ดีกว่า และเราก็มีโอกาส ที่จะรู้ดีกว่าได้ด้วย เช่นตัวอย่างเรารสามารถทิวเคราะห์ได้ถึงความ คลาดเคลื่อนในเรื่องนี้ ศึกษาวิวัฒนาการของความเชื่อเรื่องนี้ของ ชาวยิวว่าเป็นอย่างไร ความเชื่อกรรมในระดับชาวบ้านกับหลัก คำสอนของพุทธศาสนาต่างกันหรือเหมือนกันแค่ไหนอย่างไร กิวเคราะห์กันได้แล้วเราก็จะเห็นจุดที่จะต้องแก้ไข แต่ถ้าเรามัวตาม ฝรั่งอยู่อย่างนี้ เมื่อไรจะแก้ปัญหาสังคมไทยได้ จะนั้น ในระดับ นักวิชาการนี่ ตราบใดที่ยังไม่เข้าใจตัวเอง ให้ดีกว่าฝรั่งแล้ว จะแก้ไข ปัญหาสังคมไทยไม่ได้ กลายเป็นว่า ฝรั่งเดียวเนี่ยเข้ารู้เรื่องเมืองไทย ดีกว่าเรา และฝรั่งก็ยังมาแก้ปัญหาสังคมไทยไม่ได้ แล้วเราเองรู้แค่ ฝรั่งหรือรู้ตามฝรั่งจะมาแก้ปัญหาสังคมไทยได้อย่างไร

ที่พูดนี้มิใช่มุ่งจะตำหนิติเตียนอาจารย์ที่บรรยายนั้น เพราะ สภาพทั่วไปก็เป็นกันอย่างนั้น ไม่ใช่เรื่องเฉพาะบุคคล เพียงแต่ยก เป็นตัวอย่างขึ้นมาสำหรับแสดงให้เห็นสภาพทั่วไป ซึ่งเป็นไปตาม เหตุปัจจัยทางการศึกษาที่เราสะสมกันมา ไม่ใช่เรื่องที่จะมาด่าว่ากัน แต่จะได้ช่วยกันคิดแก้ไข

เพราะฉะนั้น ในการที่จะศึกษาความคิดและวิชาการของ ฝรั่งนั้น สิ่งหนึ่งที่สำคัญก็คือจะต้องตั้งจิตสำนึกไว้ จิตสำนึกในการ ที่จะไปศึกษาความคิดและวิชาการของฝรั่งก็คือ เราต้องตั้งใจไว้ แต่ต้นว่าเราจะศึกษา ไม่ใช่เพื่อจะไปอยู่ใต้ครอบความคิดของเข้า แต่ศึกษาให้อยู่ลอยเหนือครอบความคิดนั้น ถ้าเราได้เพียงอยู่ใต้ ครอบความคิดของเข้า เรายังคงทางที่จะแก้ปัญหาของเรา เราต้อง ยืนอยู่เหนือครอบนั้น เราจึงจะทำอะไรได้

ขอยกตัวอย่างเรื่องหนึ่ง อันนี้อาจจะไม่ใช่เรื่องที่ร้ายแรงอะไร แต่เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก ปัจจุบันนี้ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าจัดให้มีการศึกษาวิชาปรัชญาขึ้นมา ซึ่งในสมัยก่อนหลายลิบเป็นนั้น แม้ประเทศไทยจะได้มีมหาวิทยาลัยแล้ว แต่ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญ แก่วิชานี้ ต่อมาเราเห็นว่าจะต้องจัดวิชาปรัชญาให้เรียน คนของเรานะ จะได้รู้จักคิด มหาวิทยาลัยในเมืองนอกนั้นเขาเรียนวิชาปรัชญาเป็น ธรรมดามานานแล้ว คือเป็นวิชาพื้นฐานอย่างหนึ่งด้วย คนจะต้อง รู้จักคิด มีฉะนั้นแล้วการสร้างความเจริญของประเทศ การสร้าง ระบบประชาธิไตยอะไรนี่จะไม่สำเร็จ จะพัฒนาไม่ได้ จึงต้องหัดให้ รู้จักคิด วิชาปรัชญาเป็นวิชาสำคัญที่จะช่วยให้คนรู้จักคิด เรายัง เอา วิชาปรัชญาจัดเข้ามา

แต่ความจริง วิชาปรัชญาไม่ใช่แค่หัดคนให้คิดเท่านั้น ทำไม่ฝรั่งจึงเอาวิชาปรัชญาเข้ามาเรียน วิชาปรัชญาของเขามายถึง ปรัชญาตะวันตกก่อนอื่น การเรียนปรัชญาตะวันตกนี้เป็นการเรียน

เรื่องของเขาเอง เรียนตั้งแต่ปั้นญากrig ปั้นญ่าอะไรต่ออะไรเรื่อยมาตามสายความคิดกรีก-อิบруส่วนพื้นฐานของการที่เขาเรียนปั้นญากrig ปั้นญ่าตะวันตกนั้น ก็เป็นการให้เขารู้จักของเขาเอง แล้วเขาก็รู้จักสายความคิดของเขาแล้วเขาก็ทำตัวเองให้คุ้นกับสายความคิดของเข้า แล้วเขาก็หัดคิดตามสายความคิดของเข้า ซึ่งเราเรียกว่าคิดอย่างฝรั่ง คิดอย่างฝรั่งก็คือคิดอยู่ในสายความคิดของเข้า ตามแนวปั้นญ่าตะวันตก ตามสายวัฒนธรรมตะวันตก หรือสายกรีก-อิบຽนน์เอง

ที่นี่ เราจัดวิชาปั้นญ่าเข้ามาให้คนไทยเรียน เราจะหัดให้คนของเราคิดเป็น เราไปรับเอาปั้นญ่าตะวันตกมาเป็นฐาน เป็นจุดเริ่มต้น หรือเป็นปั้นญ่าพื้นฐาน น่าสงสัยว่าการทำอย่างนี้มันจะถูกไหม ในเมืองนึงที่ให้หัดคิดนั้นก็คงได้บ้างละ แต่เห็นได้เลยว่ามันเป็นการทำหัดคิดอย่างฝรั่ง ถ้าไม่เตรียมพื้นฐานความคิดของตัวไว้ให้ดี และไม่ได้ตั้งจิตสำนึกต่อเป้าหมายของการเรียนไว้ให้ชัดเจนมั่นคง คนของเราอาจจะถูกครอบครองก็ได้ แล้วก็ไปอยู่ใต้ความคิดของเข้า กลยุยเป็นคนไทยที่คิดอย่างฝรั่ง เมื่อคิดอย่างฝรั่งในเรื่องไทย ๆ ก็ไม่สามารถคิดให้ชัดเจนได้ แล้วก็เลยแก้ปัญหาของไทยไม่ได้ หรือมีอะไรนั้น ก็สักว่าเรียน เหมือนผ่านของแบลก ๆ ก็ ๆ ไม่ซึมซาบ ไม่เข้าสมองเลย ซึ่งก็ไม่ได้ประโยชน์เหมือนกัน

ที่นี่ หันกลับไปพูดถึงฝรั่งอีก ฝรั่งก็มาเรียนศาสนาปั้นญ่าตะวันออก หรือเอาไปเรียน เมื่อเรียนศาสนาปั้นญ่าตะวันออก

เขานอกกว่า เพื่อเกิดความเข้าใจดีต่อกัน ในความหมายว่าเข้าใจดีต่อ กันนั้นก็มีความหมายด้วยว่าจะได้รู้จักตะวันออก จะได้รู้จักพื้นเพ จิตใจภูมิปัญญาคนตะวันออก และในความหมายว่ารู้จักนั้นเข้า หมายถึงว่ารู้เท่าทันด้วย เขายจะได้รู้ว่าชาวตะวันออกคิดอย่างไร มีวิธี คิดอย่างไร ถ้ามีเหตุการณ์อย่างนี้ คนตะวันออกจะคิดจะตอบสนอง อย่างไร และเขารู้ปฏิบัติหรือเข้าสัมพันธ์อย่างไร และมีอะไรที่ต้อง แปลงพิเศษออกไป เขายังจะได้ทำความคิดดี ๆ ของตะวันออกนั้น ไปพัฒนาความคิดของเขาด้วย เขายังได้หลายชั้น

ที่นี่ของเรามี พ่อเริ่มกับเราปรัชญาตะวันตกดิบ ๆ ให้เรียน ก่อน เมื่อฉันจะเริ่มคนของเรามาให้หัดคิดอย่างฝรั่ง เด็กสมัย ใหม่เรียนขึ้นมากลายเป็นคนคิดแบบฝรั่ง ไม่รู้จักแนวความคิด ของตนเอง ทำไมเราไม่จัดเอาสายความคิดของตัวเองขึ้นมาเป็น หลักฐานเป็นประธนา ก่อน แล้วปรัชญาตะวันตกตามมาเป็นส่วน ขยายหรือเครื่องเสริม แล้วเราจะจะเดินรอยเดียวกับฝรั่งอย่างตาม ทันกัน ถ้าเราจะเรียนรู้ปรัชญาตะวันตกบ้าง เราต้องตั้งจิตสำนึกใน การเรียนอย่างมีเป้าหมาย เราจะรู้จะเข้าใจฝรั่งรู้ทันความคิดฝรั่ง แล้วเราจะสามารถเอาความคิดฝรั่งมาใช้พัฒนาความคิดของเราได้ด้วย อย่างนี้จึงจะเรียกว่าขึ้นเหนือครอบครองได้ เป็นมิตรกันได้ ไม่เช่นนั้น แล้วก็จะต้องอยู่ใต้ครอบความคิดของเขารื้อโยไป

ในทางพุทธศาสนานั้นท่านบอกว่า พระที่จะทำงานให้ได้ผล ตั้งแต่พุทธศาสนาได้ จะต้องรู้ทั้งสกสมัยและปรสมัย สกสมัยก็คือ

สายความคิดของตัวเอง Prismy ก็คือสายความคิดของผู้อื่น จะต้องรู้ทั้งสองฝ่าย และต่อจากนั้น ยังจะต้อง “ปรบป่วย สมรภูมิ นิคุตเหตุว่า สปป.ปฏิหาริย์ ธรรม เทสสุสุนธิ” สามารถที่จะดึงเอา ภพหลักที่เป็นปฏิปักษ์ลงได้โดยชอบธรรม และแสดงธรรมให้ได้ผลเห็นจริงเห็นจง

อันนี้เป็นหลักการในการที่จะศึกษาแนวความคิดของผู้อื่น และของตน ถ้าเราแก่ปัญหาในระดับความคิดไม่ได้ เราจะต้นและแก่ปัญหาของสังคมไม่ได้ ฉะนั้น จึงพูดว่านี้เป็นการแก่ปัญหาสังคม ไทยในระดับพื้นฐาน แต่ที่ว่านี้มิใช่ว่าเราจะพร้อม ถ้าเราศึกษาสาย ความคิดของตัวเราเอง อย่างน้อยเริ่มต้นเราจะติดขัด เราทึ้งสาย ความคิดของเรามานานแล้ว ปัจจุบันนี้สายความคิดของเรา มันไป หมักหมมจนโคลนอยู่ที่ไหน เราอาจจะต้องเอามาชำรุดล้างปัดฝุ่น เอาโคลนออกเสียก่อน และจึงนำมาศึกษาเล่าเรียนกันต่อไปได้ แต่ก็เป็นแรงคิดที่จะต้องพูดกันไว้ (เวลานี้ ก็ดูเหมือนว่าฝรั่งเป็น ผู้เริ่มล้างโคลนให้ แต่อาจจะล้างด้วยน้ำยาเคมี)

อุกโตกภูษะ ! ระวังจะชวดทั้งสอง

ตอนนี้ขอแทรกอะไรสักอย่าง ในทางการศึกษาปัจจุบันเรา พูดกันบ่อยว่า วิธีเรียนของไทยเราที่ผ่านมา มักเน้นการห่องจำ ซึ่ง เป็นการเรียนการสอนที่ผิด จะต้องหัดให้เด็กคิด คือต้องหัดให้รู้จัก คิด ให้คิดเป็น ที่ว่าอย่างนี้ก็เป็นความจริง ซึ่งเราจะต้องปรับปรุงการ ศึกษาของเรา ในทางพระพุทธศาสนา ก็ถือว่าการรู้จักคิดหรือคิดเป็นนี้

เป็นหลักการที่สำคัญอย่างยิ่ง เเรียกว่า โอนิโสมนสิการ อย่างไรก็ตาม กีควรจะเตือนสติให้ระวังกันไว้บ้าง คืออย่าให้กล้ายเป็นเพียง การแล่นจากสุดปลายข้างหนึ่งไปสู่ปลายสุดอีกข้างหนึ่ง แล้วก็อยู่แค่ สุดขั้ว ดังที่มักเป็นกันอยู่เรื่อย ๆ และเรื่อยมา เดียวจะกล้ายเป็นว่า สมัยหนึ่งกีอาจแต่ให้จำให้จานไม่ต้องคิด อีกสมัยหนึ่งจำไม่ได้ไม่ ถูกแล้ว กีให้หัดคิด ๆ คิดให้เป็น ๆ จนไม่ต้องจำ ดูถูกการจำเอา เลี้ยเลย อันที่จริงการจำมันก็มีแต่ดี เป็นประโยชน์อยู่ แต่ที่เรา รังเกียจกีคือจำอย่างนักแก้ว นกชนุนทอง ไม่รู้เรื่อง ไม่รู้จักคิด เมื่อเรา รู้ว่าจะดูบกพร่องอยู่ที่ไม่รู้จักคิดแล้ว กีเสริมแก้ส่วนที่พร่องนั้นเสีย โดยหัดให้รู้จักคิดขึ้นมาด้วย ส่วนที่จำเป็นนักแก้วเลย ๆ กีไม่เอา แต่แบ่งดีของการจำที่เรามีอยู่แล้วกีควรรักษาไว้ เพราะคนที่จำเก่งด้วย คิดเป็นด้วย ย่อมมีข้อมูลในการคิดได้มาก จำกัดคิดก็จะเสริมกันให้ ได้ผลดียิ่งขึ้น พุทธศาสนาไม่ได้ยกย่องเฉพาะโอนิโสมนสิการเท่านั้น แม้ว่าโอนิโสมนสิการจะเป็นตัวแทนตัดสินในการที่จะบรรลุโพธิญาณ แต่พระอานันท์ที่เป็นนักจำ (จำอย่างคนมีความคิด) กีได้รับการ ยกย่องเป็นเอตทัคคะด้วย ฝรั่งแม้จะคิดเก่ง แต่มักอ่อนในด้าน การจำ ถ้าไทยเราที่ผ่านมาจำเก่ง แต่อ่อนด้านคิดกีควรเสริมด้าน รู้จักคิดให้แข็งกล้าขึ้นมา แต่กีไม่มีเหตุผลที่จะต้องไปเลิกทิ้งความ สามารถในการจำ อันไหนดีที่มีอยู่กีอาจไว้ ติที่ยังขาดไป กีเดิมเข้ามา อันไหนดี ฉันอาจทิ้งนั้น ไม่ใช่พอเห็นของขาดก็จะทิ้งของตัวหมด ดีไม่ดีก็จะอดทิ้งสองอัน เก่ากีทิ้งไป ใหม่กีไม่สำเร็จ ถ้าบริหาร การศึกษาไม่รอบคอบ ทำไปทำมา จะกล้ายเป็นว่า เด็กนักเรียนไทย

คิดไม่เป็น稼ก็ไม่ได้ เสียทั้งหมด (ทางพระเรียกว่า “อุกโตภูมิชุะ” ชาดทั้งสอง) (ถ้าการศึกษาเท่าที่ผ่านมาไม่ได้ฝึกคนให้คิด ก็กลای เป็นว่า เรากำลังເອາະນຸທີ່คิดไม่เป็น ไปหัดเด็กให้คิด !)

ตลอดช่วงปลาย พ.ศ. ๒๕๒๐ และช่วงต้น พ.ศ. ๒๕๒๑ ในอเมริกามีเสียงร้องกันเพรียกว่าการศึกษาระดับประถมและมัธยมของอเมริกาเสื่อมโทรม ไม่ได้ผล บ้างว่าการศึกษาของชาติล้มเหลวมาตลอด ๒๐ ปี บ้างว่าผลการศึกษาเสื่อมทั้งด้านวินัยและความสามารถทางสมอง บ้างว่าเด็กเรียนจบแล้วอ่านหนังสือไม่ออก บ้างร่าร้องให้ “**Back to Basics**” หรือ “**Return to Basics**” ให้กลับเน้น **the three R's** บ้าง กວດขั้นระเบียบวินัย ว่าเด็กจบมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ร้อยละ ๑๓ อ่านฉลาดภายใต้มาตรฐานไม่ออก อ่านหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ไม่ได้ เด็กชื่อ **Edward Donahue** จบทศกรุ๊ด ๑๒ ในนิวยอร์ค (เท่ากับ ม.๖ ไทยปัจจุบัน) อ่านหนังสือได้เพียงแค่ศกรุ๊ด ๔ (ประถม ๔) เขาจึงฟ้องศาลเรียกร้องค่าเสียหายจากล่าวนราชการที่บริหารการศึกษา เป็นเงิน ๔ ล้านдолลาร์ โทษฐานให้เขางบนการเล่าเรียน โดยให้เขายังอ่านหนังสือไม่ได้ เสียงตีเตียน และล้อเลียนระบบการศึกษาอื้อฉาวเกรียงกราวพอสมควร หันมาดูประเทศไทยถึงแม้ถ้านักเรียนเรียนจบแล้ว แต่ไม่ได้ผลการศึกษาเท่าที่ควร คดีอย่างที่นิวยอร์คก็คงไม่เกิดขึ้น เพราะวัฒนธรรมไทยไม่มีธรรมาภิຍมอเมริกันแบบนี้ โอกาสที่สังคมจะรู้และสนใจเรื่อง เช่นนี้จึงคงมีน้อยขอนักน่าจะเป็นเครื่องเตือนสติให้มีความไม่ประมาท

ดำเนินการศึกษาด้วยความระมัดระวัง และตรวจสอบประเมินผลอย่างรอบคอบตลอดเวลา โดยเฉพาะ ในเมื่อการศึกษาของไทยมักได้แบบมาจากอเมริกา แต่ธรรมเนียม “ชู” ของอเมริกายังไม่ตามมาในหมู่บ้านไทย (มีเรื่องข่า ๆ ว่าคนอเมริกันนั้น ฟ้าผ่าบ้านยังฟ้องศาลเรียกค่าเสียหายจากพระผู้เป็นเจ้า ก็เคยมี)

มีข้อสังเกตอย่างหนึ่งว่า ฝรั่งมักจะแล่นดิ่งไปทางที่สุด เช่น สมัยหนึ่งเขามัวเวลากวน มนุษย์มั่นເຄາມພຽງພວ່ນທາງວັດຖຸເປັນຈຸດໝາຍຂອງຊີວິດ ແລ້ວກີບາກບັນພາກເພີຍຮຸ່ມເທຳທຸກອ່າງສຸດກຳລັງທຶນຊີວິດ ເພື່ອຈະສ້າງສຣດໍຄວາມສໍາເຮົາຈຽງພຽງພວ່ນນັ້ນ ຕ້ອມເກີດຄວາມພິດຫວັງ ເທິນຄວາມພຽງພວ່ນທາງວັດຖຸໄນ້ໃຫ້ຄວາມສຸຂແຫ່ງຈິງ ໄນໆທຳໃຫ້ຊີວິດມີຄວາມໝາຍ ຝົ່ງໜຸ່ມສາວ໌ທີມອ່ານັ້ນນີ້ກີບປັບປຸງເສຣວັດຖຸທຶນໜົດປັບປຸງສັງຄມ ປັບປຸງເສຣະບາກດໍາເນີນຊີວິດຕາມວັດນອຣມສ້າງສຣດໍວັດຖຸນັ້ນທຶນໜົດ ລະທຶນທຸກອ່າງ ໄນໆເອາະໄໄຫັນນີ້ທຶນເມືອງ ໩ນີສັງຄມເສື່ອຜ້າກີແທບໄມ່ນຸ່ງ ຄວາມປະພຸດຕີເອີ້ນສຸດອ່ານັ້ນ ນັບວ່າເປັນການໄມ່ມອງໂລກ ໄມ່ມອງສິ່ງທຶນໝາຍຕາມຄວາມເປັນຈິງ ອ່າງໜຶ່ງ ຄວາມຈິງໄມ່ເລັພະແຕ່ຝົ່ງເທົ່ານັ້ນ ສັງຄມທົ່ວທຸກແໜ່ງກີມີຄວາມໂນົມໃນການດິ່ງໄປທ່າທີ່ສຸດດ້ວຍກັນທຶນນັ້ນ

ໃນສັງຄມໄທຍຄນຸ່ມໃໝ່ສົມຍືນີ້ມັກວ່າຄນຸ່ມເກ່າຫວັນບ້ານງາຍຄວາມຄິດໄມ່ເປັນວິທາຄາສຕ່ຣ໌ ຄວາມຄິດທີ່ເປັນວິທາຄາສຕ່ຣ໌ຄືອ ຄິດເປັນເຫດເປັນພລ ຄິດຕຽງໄປຕຽງມາຕາມສພາພທີ່ເປັນຈິງ ມີຄນຸ່ມໃໝ່

* ชู (sue) ສືບ ພົອງເວີຍກ່າວເສີຍຫາຍ

ไม่น้อยภูมิใจในการที่ตนเป็นคนมีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ ชอบอ้างอิงตักเตือนให้คนอื่นคิดให้เป็นวิทยาศาสตร์ และชอบว่าพวกโน้นพากนั้นคิดไม่เป็นวิทยาศาสตร์แต่ในทางปฏิบัติ pragmatism ว่าคนรุ่นใหม่เหล่านี้เป็นผู้มีความหวังดีต่อสังคม อย่างจะช่วยแก้ปัญหาสังคม อยากปลดปล่อยผู้เสียเบรiyen เปลี่องภาวะผู้ยากไร้ การณ์มักประกูรว่า ถ้าคนรุ่นใหม่เหล่านี้เอากับใคร คนนั้นเป็นตีทั้งหมดไม่มีอะไรเสียเลย ถ้าเขามาไม่เอากับใคร คนนั้นพากนั้นเป็นเสียหมด ไม่มีอะไรดีเลย เช่น ถ้าเข้าเอากับชานาแล้ว ชานาเป็นเด็กอย่าง ไม่มีเสียเลย ชานาถูกทุกอย่างไม่มีผิดเลย ชานางดงามถ้วนทุกอย่าง ไม่มีบกพร่องเลย นึกถอยเป็นตัวอย่างอย่างหนึ่งของปัญหาสังคมไทย ซึ่งถ้าเป็นอย่างนี้ จะไม่มีความหวังจากคนรุ่นใหม่ที่จะแก้ปัญหาสังคมได้ พูดง่ายๆ ว่าเขาจะช่วยชานาไม่สำเร็จนั้นเอง แม้ว่าเขายังมีความหวังดีต่อสังคมอย่างจริงใจ แต่ความคิดของเขายังไม่เป็นวิทยาศาสตร์ เข้าลักษณะเป็นความงมงายอย่างหนึ่งอยู่นั้นเอง เพราะไม่มองเป็นเหตุเป็นผล ไม่มองตรงไปตรงมาตามสภาพที่เป็นจริง (อาจจะไม่รู้จักชานาด้วยซ้ำ) ถ้าจับตามหลักพระพุทธศาสนา ก็ว่า ต้องมองสิ่งที่ตนเกี่ยวข้องให้ครบถ้วน ถูกทั้งส่วนตัวและส่วนภายนอก ทั้งคุณและโทษ ทั้งข้อบกพร่องและจุดบกพร่องตามที่เป็นจริง แล้วจึงจะเห็นทางออก หรือทางแก้ไขที่ถูกต้อง (เช่นแม้จะเพ่งแก้ปัญหาที่คนหรือกลุ่มที่ครอบงำชานา แต่ก็ต้องไม่ลืมที่จะแก้ปัญหาที่ตัวชานาเองด้วย) ความคิดนี้นั้นจึงจะเป็นวิทยาศาสตร์และเป็นวิทยาศาสตร์จริง จังไม่ใช่เป็นเพียงความหลงหรือความงมงายในวิทยาศาสตร์

จุดที่น่าเป็นห่วงก็คือเรื่องที่กล่าวมาแล้ว ที่บอกว่าปัญญาชนรุ่นใหม่ของเรามิรู้จักตัวเอง มิรู้จักสังคมของตัวเอง เมื่อหลายปีก่อนนี้มีนักศึกษาออกค่ายไปช่วยชาวชนบทเป็นอันมาก กลุ่มหนึ่งได้มาหาตามภาพหลังจากที่กลับมาจากต่างจังหวัด แล้วมาถึงแก่กรุงกันใหญ่ บอกว่าแก่ไปทำงานออกค่ายนั้นไปอยู่ข้างวัด วัดนั้นพระที่นั่นไม่ได้ช่วยอะไรชาวบ้านเลย ไม่ช่วยต่อต้านผู้กดขี่ เอาเปรียบอยู่นั่ง ๆ เลย ๆ ไม่มีประโยชน์ ตามภาพพึงดูแล้วก็เห็นใจ เพราะว่านักศึกษาเหล่านี้ เราไม่ได้ให้เข้าได้รับการศึกษานิดที่จะให้เข้าใจสังคมของเรา นักศึกษาเหล่านั้นไม่รู้จักว่า พระเหล่านั้นเป็นใครเป็นอย่างไร มาจากไหน ความจริงพระเหล่านั้นก็ถือลูกชาวบ้านดี ๆ นี่แหละ ได้รับการศึกษาไม่เกินประถมสี่ เราต้องอ้อว่าทำนอยู่ในกลุ่มของชาวบ้าน เราเป็นผู้มีการศึกษาดี ที่ว่าออกไปช่วยกันนั้นก็ว่าไปช่วยชาวบ้านช่วยห้องถิ่น ก็คือต้องช่วยทั้งพระและชาวบ้านในถิ่นนั้นแหละ อะไroy่างนี้เข้าไม่เข้าใจ ไม่ต้องมองไปถึงพระในชนบทหรอก แม้แต่ในเมืองนี้ ตามก็ไม่รู้ว่าพระที่อยู่ในวัดทำมกลางสังคมกรุงเทพฯ ของตัวเอง เป็นใครมาอย่างไร เรียกร้องว่า ทำไมพระไม่ออกมากำทำบทบาทหนับนบทบาทนี้ เราเดยมมองสภาพที่เป็นจริงให้มว่า พระที่อยู่ในวัดเหล่านั้นคือใคร เป็นอย่างไร อาจจะใช้คำพูดให้สั้น些หารับกระตุกความคิดว่า ทราบได้ที่นักศึกษาเหล่านั้นยังไม่รู้ว่าการที่ตนได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยนี้ล้มพื้นธอร่อย่างไรกับการที่พระเนรเหล่านั้นไม่ได้รับการศึกษา ถ้าหากนักศึกษาสมัยนี้ไม่

เข้าใจข้อความที่กล่าวมานี้เขาก็จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาสังคมไทย ตามสภาพพูดอย่างนี้อาจจะเป็นการพูดเข้าข้างตัวเองสักหน่อย แต่ก็เป็นตัวอย่างอันหนึ่งสำหรับชั้บปั้งถึงการที่ปัญญาชนของเรา ไม่เข้าใจสังคมไทย และเป็นจุดสำคัญที่บอกว่าเราจะแก้ปัญหา ของสังคมไทยได้หรือไม่ได้ ที่พูดนี้ มีใช่ว่าจะไม่เห็นคุณค่าของ การกระทำด้วยความตั้งใจดี แต่ต้องดึงกันไว้บ้างว่า ถ้าคนรุ่นหนึ่ง เดินทางผิดไปแล้ว คนรุ่นใหม่เปลี่ยนไปเดินทางอื่นทางอื่นนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องถูก อาจเป็นเพียงการเดินทางผิดอีกทางหนึ่งเท่านั้น ก็ได้ ถ้าเรามาดูหัวกับคนรุ่นก่อนแล้ว ก็ไม่ควรต้องผิดหวังกับ คนรุ่นใหม่นี้อีก นักศึกษาสมัยนี้อาจจะรู้ดีในเรื่องปรัชญาตะวันตก อาจจะอ้างชื่อ มาร์กซ์ เองเกลส์ เดคาร์ตซ์ รัสเซลล์ เยเกล 舒บล์ อะไรต่าง ๆ ได้คล่องบางทีรู้สึกโกรธหรือภูมิใจที่ได้อ้างด้วย แต่ไม่ รู้ว่าสังคมไทยเป็นอย่างไร

ความรู้ของมาร์กซ์ เดคาร์ตซ์ เยเกล เป็นต้นนั้น เราไม่ได้ ลบหลู่ว่าอะไร เขายังมีดีของเขาก็ได้ แต่การที่รู้จักวิธี ปลูกข้าวสาลีนั้นมันไม่พอที่จะมาทำนาข้าวเจ้าให้ได้ผลดี พื้นฐาน อารยธรรมวัฒนธรรมสายของเราอย่างหนึ่ง เราต้องเรียนรู้ ถ้าเรา มีฐานะของเราดีสิ เราจะเอาความคิดเหล่านั้นมาใช้เป็นประโยชน์ได้ ทราบได้ที่ฐานะของตนไม่ดีแล้ว ความคิดเหล่านั้นอาจจะใช้ประโยชน์ไม่ได้ อาจจะทำให้เกิดพิษเกิดโทษขึ้น ดีไม่ดีอาจจะเจอสภาพแก้ ปัญหาแล้วกล้ายเป็นอย่างลาว เชมร เวียดนามไปก็ได้ จะนั้นเป็น เรื่องที่เราจะต้องพิจารณา กันให้มาก

แม้แต่ฝรั่งเอง ก็อย่างที่กล่าวเมื่อกี้นี้ เขายังไม่ใช่มองเห็นเรา ดีหรือเห็นดีกับไทยด้วยในการที่ไปตามเขา อันที่จริงว่าไปในแบบหนึ่ง เขาถึงกับดูถูกเราด้วยซ้ำ คนที่รู้จักในระดับที่คุ้นเคยกับฝรั่งย่อมรู้ กันพอสมควร โดยส่วนลึกและโดยส่วนใหญ่แล้ว ฝรั่งมักมีความ รู้สึกดูถูกตะวันออกอยู่ในใจไม่น้อยที่เดียว ขอให้ดูตัวอย่างหนังสือ เล่มหนึ่งของนาย อาร์เตอร์ เกสท์เลอร์ ชื่อ The Lotus and the Robot อดีตภาพเดย์อัมมาแล้วเปลี่ยนมาดอกบัวกับหุ่นยนต์ ดอกบัว หมายถึงสังคมตะวันออก หุ่นยนต์หมายถึงสังคมตะวันตก เขา เปรียบเทียบสังคมทั้งสองนี้ โดยสาระสำคัญก็คือว่าคนตะวันออกนี้ ไม่รู้จักปรับปรุงตัวเอง จะเรียนรู้จากฝรั่งก็ไม่สำเร็จหรอก และแม้ แต่สิ่งที่ดีที่ตัวมีอยู่ก็รักษาไว้ไม่ได้ เอาจมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ ก็ร่อให้ ฝรั่งเอาไปใช้ ส่วนฝรั่งนั้นสามารถที่จะมาเรียนรู้เราของตะวันออก ไปใช้ได้ผล ปรับปรุงตัวของเขามาให้ดีขึ้นได้

ที่ว่ามานี้ ก็เป็นสาระที่มีชัดเจนอยู่ในหนังสือของนายอาร์เตอร์ เกสท์เลอร์นั้น ซึ่งหนังสืออย่างนี้เรารู้ว่าครามาศึกษาเพื่อให้เข้า ใจตามความเป็นจริง ไม่ใช่ว่าเราจะไปว่าอะไรเข้า เขารู้อยู่เขามองเห็น อย่างไร เขายังคงความรู้สึกอย่างไร เขายังเขียนไป เราจะได้เห็นใจเห็น ความคิดเข้า เขามองเรา รู้สึกอย่างนั้น และเราอาจมีพฤติกรรมให้เข้า รู้สึกอย่างนั้นก็ได้ เราจะต้องศึกษาให้เข้าใจ เพราะฉะนั้น เราจะต้อง สร้างจิตสำนึกให้มีเช่นนี้ ใน การที่จะยืนอยู่บนฐานของตัวเอง บนขา ของตัวเองและใช้หัวของตัวเอง แล้วเราจะจะเดินหน้าไปได้ และเรา ก็จะสามารถที่จะเลือกหยิบเอาของเขามาใช้เป็นประโยชน์แก่ตัว เราเองได้ด้วย

จุดแก้ปัญหา : มีภูมิปัญญาที่สามารถภูมิใจ

เรื่องที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เนื้อหาสาระและจุดเน้นอยู่ที่เรื่องวัฒนธรรม แต่ก็เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาด้วย และโโยงมาถึงปัญหาของประเทศไทย คือปัญหาที่กระบวนการทางการเมืองของประเทศไทย ไม่สามารถสนับสนุนให้ความเชื่อในพระพุทธศาสนาเป็นส่วนรากฐานแห่งวัฒนธรรมของประเทศไทย เมื่อพระพุทธศาสนาอ่อนแอก็ วัฒนธรรมของชาติไทยก็อ่อนแอกันด้วย ในทำนองกลับกัน เมื่อวัฒนธรรมของชาติถูกกระบวนการทางการเมืองที่เป็นลิ่งที่เราจะต้องให้ความเอาใจใส่ เพราะเป็นจุดเชื่อมโยงหมายความว่า ทั้งพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมและประเทศชาตินี้ เป็นสถาบันที่พัวพันกัน โดยมีวัฒนธรรมเป็นพื้นที่สำหรับเข้าด้วยกัน

วัฒนธรรมนี้ก็เป็นเหมือนกับตัวบุคคล หรือเป็นเหมือนกับชีวิตหนึ่ง คือ ตัวบุคคลนั้นย่อมประกอบด้วยอวัยวะต่าง ๆ มีแขน มีขา มีหู มีตา ปาก พิ้น เป็นต้น แต่มันจะมีส่วนที่เป็นแกนที่สำคัญมาก คือสมองและหัวใจ ถ้าหากว่าสมองและหัวใจไม่มีแล้ว ร่างกายก็จะทำงานไม่ได้หรืออาจจะไม่มีชีวิตอยู่ วัฒนธรรมนี้ก็เช่นเดียวกัน ย่อมมีองค์ประกอบมากมาย เช่น มี ศิลปกรรม มีวรรณคดี มีดนตรี มีวิถีความเป็นอยู่ของคน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรม แต่ถ้าวัฒนธรรมมีแค่เพียงองค์ประกอบเหล่านี้ บางทีมันก็มีสภาพเป็นเพียงมรดก มรดก ก็คือของเหลือจากผู้ที่ตายไปแล้ว

มันอาจทำให้เราหานระลึกไปถึงอดีตด้วยความภูมิใจ แต่เม้นก์ไม่ มั่นคง ในเมื่อไม่มีชีวิตดำรงอยู่ ส่วนที่เป็นแกนกลางของวัฒนธรรม ก็คือภูมิจิตภูมิปัญญาของวัฒนธรรมนั้น ซึ่งเป็นตัวจิตใจและเป็น สมอง ภูมิปัญญานั้นมีอยู่หรือไม่ ต้องดูที่ความมั่นใจหรือภูมิใจ ของคนในชาติ หมายความว่าคนในชาติต้องมีความมั่นใจในภูมิจิต และโดยเฉพาะภูมิปัญญาแห่งวัฒนธรรมของตน แล้ววัฒนธรรมนั้น จึงจะดำรงชีวิตอยู่และสืบท่อไปได้

ถ้าหากว่าเราไม่มีความมั่นใจในภูมิปัญญาแห่งวัฒนธรรม ของตนแล้ว ชีวิตของวัฒนธรรมนั้นก็ไม่อยู่ คนของเราก็จะไปนิยม เลื่อมใสตามอย่างวัฒนธรรมข้างนอกได้ง่าย อย่างในปัจจุบันนี้ทำให้ คนของเราไปเลื่อมใสตามอย่างวัฒนธรรมข้างนอก ทั้ง ๆ ที่ประจักษ์ พยานหลักฐาน ทั้งด้านวัตถุและแบบแผนแห่งวัฒนธรรมแห่งชาติ เราที่ยังมีอยู่มากมายเหลือเกิน แวดล้อมตัวเราทั่วไปหมด ทั้งวัดวา อาราม ศิลปะ ดนตรี วรรณคดีของไทย ก็ยังมีอยู่ แต่ถ้าไม่มีภูมิ ปัญญาที่จะเป็นเครื่องดำรงชีวิตนั้นไว้ มันก็จะเหมือนสิ่งที่ตายแล้ว เราเห็นวัฒนธรรมต่างชาติแล้วเราภูมิใจที่จะรับ เพราะอะไร เพราะ คนของเรานี้ (เอาใจออกห่าง!) ไปมีความภูมิใจในภูมิปัญญาของ วัฒนธรรมต่างชาตินั้น เห็นว่าชาติอื่นนั้นเขามีสติปัญญาสูงกว่า สามารถสร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรืองได้เพื่องฟูกว่าครึ่นแล้วลิงที่ชา ต่างชาตินั้นทำหรือแสดง ไม่ว่าจะเป็นอะไร เช่น พ้อให้ได้ซื้อวัวมา จากเมืองฝรั่งเท่านั้น เราก็รับทันที โดยไม่ได้ใช้ความคิดด้วยซ้ำไป

หรือพอให้ได้อ้างว่าเป็นฝรั่งอเมริกันพูดเท่านั้น เรายังหูฟังทันที่มีครั้งชาดังเป็นคำคากดลีท์ ทั้งนี้ เพราะไปปลงใจเชื่อในภูมิปัญญาของเขามาเสียก่อนแล้ว ฉะนั้นก็ไม่ต้องคิดว่าสิ่งที่เขาพูดแสดงหรืออนำเข้ามานั้น จะถูกต้องดีงามเป็นประโยชน์มีสาระหรือไม่ เราถอยเป็นทำอะไรตาม ๆ เข้าไปโดยไม่ใช้ภูมิปัญญา แสดงถึงการที่มิใช่เพียงขาดความภูมิใจในภูมิปัญญาแห่งชาติของตนเท่านั้น แต่ถอยเป็นไม่มีภูมิปัญญาเอาเสียเลย

อะไรเล่าที่จะเป็นเครื่องกำรงไว้ซึ่งความภูมิใจในภูมิปัญญาแห่งวัฒนธรรมของตนเอง?

ขอพูดถึงปัญหา ก่อน ขณะนี้คนในสังคมไทยเหมือนถูกแบ่งแยกออกเป็นสองพวก พากหนึ่งคือคนสมัยใหม่ที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่ ซึ่งพูดได้ว่าได้รับการศึกษาในแนวทางอารยธรรมของตะวันตก เป็นหลัก อีกพวกหนึ่งคือคนในสังคมเดิมแบบสังคมประเพณี

พวกที่ ๑ คือคนที่ได้รับการศึกษาแบบสมัยใหม่ ปรากฏว่ามีลักษณะสำคัญสองอย่างคือ ด้านหนึ่งเป็นผู้ที่ถือกันว่าเป็นคนมีการศึกษาสูง แม้จะไม่สูมีความซาบซึ้งเข้าใจในวัฒนธรรมไทย และส่วนมากหรือจำนวนมากมาย ไม่มีความภูมิใจ ไม่สนใจในวัฒนธรรมของตนเอง แต่เป็นชนส่วนน้อยที่เป็นคนชั้นนำของสังคม อีกด้านหนึ่ง คือพร้อมกันนั้นเขาก็ไม่ได้รับความยอมรับจากคนพวกที่สองของสังคม รวมทั้งประชาชนทั่วไปซึ่งมีชีวิตอยู่ในวัฒนธรรมเดิม

ในแง่ของความสนใจที่มีต่อสังคมไทย ใจเข้าถึงชีวิตจริงของกันและกัน แต่มีความรู้สึกห่างเหินแปลกพากันอยู่ตลอดเวลา

อีกข้างหนึ่ง พากที่ ๒ ก็คือบุคคลและสถาบันที่เราถือ กันว่าเป็นเครื่องหมายหรือตัวแทนของวัฒนธรรมไทย กลุ่มนี้มักถูก มองเป็นพากล้าหลังด้วยการศึกษา ขาดภูมิปัญญา จึงไม่ได้รับความ เคราะห์นับถือด้วยความชอบซึ่งจริงใจ เมื่อบุคคลหรือสถาบันที่เป็น ตัวแทนของวัฒนธรรมนั้นไม่ได้รับความเชื่อถือ ไม่ได้รับความภูมิใจ วัฒนธรรมนั้นก็ไม่ได้รับความภูมิใจไปด้วย สิ่งที่เป็นตัวการสำคัญ ในเรื่องนี้ ก็คือภูมิปัญญาอย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว ยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่นพระสงฆ์หรือวัดวาอารามปัจจุบันนี้ คนสมัยใหม่จำนวนมากไม่มี ความภูมิใจ ไม่มีความมั่นใจ ไม่รู้สึกว่าเป็นผู้นำทางสติปัญญา เพาะฉะนั้นสิ่งที่พระสงฆ์กระทำหรือสิ่งที่ออกมายากวัดก็ไม่ได้เกิด ความหมายที่น่าจะเชื่อถือ สิ่งที่ประกอบแวดล้อมเกี่ยวข้องกับตัว พระสงฆ์ เป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางด้านวัฒนธรรม ก็พลอยไม่ ได้รับความเชื่อความเลื่อมใสไปด้วย และจุดเด่นก็คือเรื่องการศึกษา ฉะนั้นในแง่นี้พระสงฆ์และตัวแทนของวัฒนธรรมดังเดิมจะต้อง ได้รับการศึกษาที่ทำให้เป็นผู้นำในทางปัญญาได้ เมื่อคนมองเข้ามา ที่วัฒนธรรมไทย เขาจึงจะรู้สึกมีความภาคภูมิใจและมองเห็นความ สำคัญขึ้นได้

คนสมัยใหม่ของเรานี้ ไม่มีความภูมิใจในภูมิปัญญาแห่ง วัฒนธรรมของตนเอง ยิ่งกว่านั้น มักไม่รู้สึกว่าตนเป็นส่วนประกอบ

และมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมนั้น เหตุหนึ่ง เพราะเข้า
ได้รับการศึกษาในแนวทางอิทธิพลตะวันตก คิดอย่างฝรั่ง แล้วการ
คิดอย่างไทยก็ถูกมองเป็นความคิดที่ไม่มีความหมายหรือไม่อาจจะเข้าใจ
การแก้ปัญหาในฝ่ายคนสมัยใหม่ ก็ต้องเน้นที่การศึกษาเช่นเดียวกัน
และเป็นเรื่องที่สำคัญมากเป็นพิเศษ เพราะคนสมัยใหม่เหล่านี้เป็น
คนชั้นนำที่กำหนดชะตากรรมของลังคมไทย

ที่นี่ ในการที่จะให้การศึกษานั้น ได้เคยพูดตั้งแต่ต้นแล้วถึง
เรื่องในระดับมหาวิทยาลัย มีการจัดการศึกษา เอาปรัชญาตะวันตก
เข้ามาเรียน โดยบอกว่าจะหัดให้เด็กคิดเป็น แต่เสร็จแล้วกล้ายเป็น
ว่าเราหัดให้เด็กคิดอย่างฝรั่ง แล้วเด็กก็คิดอย่างไทยไม่เป็น ที่นี่พอ
คิดอย่างฝรั่ง เขาก็มาเข้าวัฒนธรรมไทยไม่ได้ คนสมัยใหม่ที่ได้รับ
การศึกษาแบบใหม่นี้ นอกจากว่าจะไม่มีความภาคภูมิใจใน
วัฒนธรรมของตนเองแล้ว เขายังก็ไม่ได้รับความยอมรับจากคนที่
อยู่ในวัฒนธรรมไทยด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว
ไปทำงานในท้องถิ่นต่าง ๆ ก็เข้ากับชาวบ้านไม่ได้ดี ไม่เข้าใจ เข้าไม่
ลงชีวิตจริตใจเขา เขาก็ไม่ได้ระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่า กล้าย
เป็นมีสองวัฒนธรรมอยู่ด้วยกัน แล้วในส่วนลึกก็ไม่ยอมรับซึ่งกัน
และกัน

ว่าในแห่งหนึ่ง ชาวบ้านทั้งหลายซึ่งอยู่ในวัฒนธรรมเดิมนั้น เขาก็ยอมรับคนสมัยใหม่ที่เป็นผู้นำ (หรืออาจจะเรียกว่าเจ้านาย) ของเขามาเมื่อกัน แต่การยอมรับของเขานั้นเป็นไปในแห่งที่ยอมรับ

ว่าเป็นคนเจริญกว่าเขา มีฐานะสูงกว่าเขา เก่งกว่าเขา อาจจะเข้าใจด้วยว่าเป็นผู้มาช่วยเขา เข้าช้างเขา แต่ถึงอย่างนั้นก็มีความรู้สึกอยู่นั่นเองว่าเป็นคนต่างแบบต่างชนิดกับเขา ไม่กลมกลืนเข้าถึงจิตใจ กันสนิทแนบเป็นอันเดียวกันอย่างมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันแท้จริง

ขอเชิญให้ชัดอีกหน่อยว่า ปัจจุบันสังคมไทยเรามีปัญหาจากคนที่ถูกแบ่งแยกเป็น ๒ พวกราวหนึ่งคือปัญญาชนคนสมัยใหม่ ที่รับผิดชอบเป็นผู้นำของสังคม แต่ไม่สามารถเป็นแกนหรือเป็นผู้นำแสดงให้ด้านภูมิปัญญาแห่งวัฒนธรรมของตนได้ ส่วนอีกพวงหนึ่ง คือบุคคลและสถาบันที่ถือกันว่าเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมไทย ที่ไม่มีความสามารถที่จะสร้างความนิยมบัลถือให้คนทั่วไปยอมรับในภูมิปัญญาแห่งวัฒนธรรมของตนได้

ถ้าจะพูดให้เห็นภาพก็ว่า สังคมไทยปัจจุบันเป็นสังคมแตกมีคนอยู่สองพวง ก้าวหน้าเป็นคนไม่สมประกอบ พวกราวหนึ่งเป็นคนแคระแกร็น พวกราวหนึ่งก็ง่ายเปลี่ยน จะเอามาร่วมงานช่วยเสริมกันก็ไม่ได้ จะเอาพวกราหน้าไปใช้งานให้ได้ผลบริบูรณ์ก็ไม่ได้สักพวกร การแก้ปัญหาของประเทศชาติถ้าอยู่ในสภาพนี้ก็เป็นไปได้ยาก และจะต้องแก้ไขให้เกิดความกลมกลืนซึ่งกันและกัน ซึ่งก็คือการศึกษานี้ แหล่งที่จะเป็นจุดที่แก้ปัญหาได้

ทำไมเราจึงเอาปรัชญาตะวันตกเป็นแกนเป็นหลักในระดับมหาวิทยาลัย ให้ศึกษาปรัชญาตะวันตกนี้เป็นวิชาบังคับพื้นฐาน แต่เราจะพูดถึงปรัชญาศาสนาตะวันออกแม้แต่พระพุทธศาสนาในฐานะ

ที่เป็นวิชาเลือก เป็นวิชาที่ประกอบเข้ามาภายหลัง เราเริ่มจากแนวความคิดพื้นฐานของตะวันตกก่อน หัดให้เด็กของเรารู้ความคิดอย่างตะวันตกเป็นฝรั่งเลี้ยก่อน และจึงกลับมาเรียนรู้เรื่องของความคิดแบบไทยหรือวัฒนธรรมไทยภายหลัง หรือไม่ก็ไม่ต้องเรียนรู้เลย อันนี้เป็นข้อเสนอที่น่าจะพิจารณาบททวน ในการที่น่าจะต้องจัดการแก้ไขในเรื่องการศึกษาต่อไป

ปัจจุบันนี้ เราเห็นว่าคนสมัยใหม่บางทีก็เกิดความหลงไปจนกระทึ่งเห็นว่า สิ่งที่เป็นตะวันตกคือสิ่งที่เป็นสากล เราเคยมีเสื้อผ้าชุดสากล ซึ่งเสื้อผ้าชุดสากลก็เป็นเพียงเสื้อผ้าของตะวันตกเท่านั้น เสร็จแล้วต่อมารากก็อาจจะมีจริยธรรมสากล ซึ่งจริยธรรมสากลจับพลัดจับผลูก็อาจจะเป็นเพียงจริยธรรมตะวันตก หรือเป็นการประมวลความคิดของจริยธรรมตะวันตก โดยผู้มีความคิดอย่างตะวันตกเท่านั้น จะนั้นจริยธรรมสากลก็ไม่เป็นสากลขึ้นมาได้ แล้วด้วยนี้จะทำให้เป็นสากลขึ้นมาได้อย่างไร

ความเป็นสากลนั้นอยู่ที่ตัวความจริงอะไรที่เป็นความจริงแท้ อันนั้นคือเป็นสิ่งสากล จะนั้นถ้าหากว่าพระพุทธศาสนาสอนสิ่งที่เป็นความจริง พระพุทธศาสนาก็เป็นสิ่งสากล และได้จะเป็นผู้ตัดสินคนกลุ่มใหญ่คณะใหญ่หรือประชาชนถ้าหากมองในแง่คนไทยคนไทยเก้าสิบกว่าเปอร์เซ็นต์นับถือพระพุทธศาสนาอยู่รับสัจธรรมของพระพุทธศาสนา จริยธรรมที่เป็นสากลในประเทศไทย ก็ต้องถือไว้ก่อนว่า คือ จริยธรรมของพระพุทธศาสนานั้นเอง ใครควรเป็น

ผู้มีสิทธิตัดสิน หรือกำหนดหรือเลือกความเป็นจริงและความเป็น
สากลนี้ อันนี้ก็เป็นข้อที่เราควรจะนำมาพิจารณา กันในการที่จะ
ดำเนินการศึกษาต่อไปแต่อย่างน้อยคนไทย โดยเฉพาะเด็กและ
เยาวชนไทย ก็ควรได้ศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานในฐานะเรื่อง
ของตนเองและเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังตัวก่อน จะได้คิดพิจารณา
สิ่งที่ตนนับถืออยู่ ซึ่งเป็นเรื่องของตัวเองนั่นว่า เป็นจริง มีความเป็น
สากลหรือไม่เพียงไร จากนั้นจะเรียนระบบจริยธรรมอะไรอื่น ก็จะ
เสริมภูมิปัญญาขึ้นโดยถูกลำดับถูกวิธี ซึ่งเขาก็จะตัดสินเลือกลงที่
แท้จริงเป็นสากลได้ด้วยตนเอง ไม่น่าจะจับเอาสิ่งที่เรา妄นิจฉัยเอา
เองว่าเป็นสากล จากที่ห่างไกลมากกำหนดให้เด็กเรียน โดยทำให้
เด็กไม่ได้เรียนรู้เรื่องใกล้ตัวที่ควรรู้ซึ่งตนเกี่ยวข้องอยู่ ทำให้เด็ก
สูญเสียประโยชน์ที่พึงได้โดยไม่สมควร และทำให้เด็กสับสนในเรื่อง
จริยธรรมโดยไม่จำเป็น

ปัจจุบันนี้ เรามีความตระหนักในการที่จะแก้ไขปรับปรุง
หลักสูตรการศึกษา ระบบการศึกษา กันขึ้นมาเป็นระลอก แต่การ
ถือแนวความคิดแบบตะวันตกนี้ได้หยิ่ง rakelik ในประเทศไทย
มานานและหนักแน่นพอสมควร เพราะจะนั้นการแก้ไขปรับปรุงนี้
คงจะไม่ใช่กระทำได้ภายในเวลาอันสั้น อาจจะต้องมีการปรับปรุง
หลักสูตร ระบบการศึกษากันหลายครั้งหลายคราวกว่าที่แนวความ
คิดซึ่งเข้าถึงวัฒนธรรมไทยจะเด่นชัดขึ้นมาเป็นรากรฐานสานโยงสาย
ความคิดให้ถึงกันได้ต่อไป

ที่กล่าวมานี้ ตามภาพถือว่าเป็นจุดหนึ่งที่พระพุทธศาสนา จะช่วยแก้ปัญหาสังคมไทยได้ในขั้นพื้นฐาน ตามภาพอาจจะไม่พูดถึงปัญหาอัชญากรรม ปัญหารื่องการลักขโมยม่าฟันอะไรต่าง ๆ ซึ่งตามภาพถือว่าเป็นเรื่องปลีกย่อยที่ไม่สามารถจะพูดได้ในที่นี้ ฉะนั้นเรื่องความสำคัญก็คือว่าในขณะนี้เราจะต้องสร้างความภูมิใจ ในภูมิปัญญาแห่งชาติวัฒนธรรมของตนให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาในระดับของความรู้และสติปัญญา เมื่อเรามีนิจในสติปัญญา ของตัวเอง ที่มีอยู่ตามความเป็นจริง ไม่ใช่ภูมิใจมันใจอย่างมายา ถ้าได้อย่างนี้แล้วการแก้ปัญหาก็จะมีทางเป็นไปได้ดีขึ้น ข้อความที่พูดไว้ข้างต้นว่า “ดึงออกจากไทย ส่งไม่ถึงอเมริกา” ก็คงจะเปลี่ยนไปได้อาจจะกลายเป็น “ดึงเอาออกจากอเมริกา มาเสริมพลังปัญญาไทย” ว่าที่จริงก็ไม่เฉพาะอเมริกาเท่านั้น ควรจะดึงเอามาจากฝรั่งทั้งหมด หรือว่าให้ถูกแท้ก็คือดึงเอาที่ดี ๆ จากภารຍธรรมของโลกที่เดียว

ได้พูดมาหลายนาน ธรรมกถา กิสมควรแก่เวลา ตามภาพ ขอติไไวเพียงแค่นี้ขอน้อมนาอ่านวยพรแก่ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน

๑. อาย่างที่มักแสดงถึงความไม่มั่นใจในตนเอง หรือขาดความภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ศึกษาดู
๒. ความปกติความเขาเรื่อยไป แต่พอเขาง่ำกว่าก็ล้าดีเดียนชาติของตนหรือวัฒนธรรมของตน ก็การอั้นหน้า ตัวว่าเข้า ไม่พังเหตุผล เดันเป็นพินเป็นไฟ กลายเป็นอาการคลั่งชาติไม่ใช่นั้นใจหรือภูมิใจในชาติ
๓. ชอบแสดงความไม่ไว้ก้าวสักภาพความเป็นจริง และไม่สอดคล้องกับภาพความเป็นจริง แสดงใจกว้างอย่างไม่มีหลักคอยัดคล้อความหรือยอมความเขาไปโดยไม่รู้หลักที่จะเป็นจุดยืนของตน ความภูมิใจมั่นใจ ต้องเป็นไปได้วยปัญญาที่รู้เท่าทันใจกว้าง พึงเขารับทราบให้ประโยชน์ได้พร้อมกับยืนอยู่ในหลักการของตน (ยืนหยัดมั่น เพื่อจะก้าวต่อเมื่อไปตีก่าวแน่ ๆ ไม่ใช่ยืนแข็งดาย)